

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Jiří Hájíček

Tereza Šimůnková

Karel Hynek Mácha
a Miroslav Hůpky

Obsah:

O čem se (ne)mluví

Radim Kopáč: **Umění komiksu, komiksovost v umění** (4)

Jiří T. Král: **Královiny** (6)

Jakub Šofar: **Ne že by na tom nějak zvlášť záleželo** (8)

Michal Kliment: **Extase československého filmu** (10)

Před Strží

Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek – Úchylná mládež** (14)

Jakub Šofar: **Filokartistův výsadek 12** (18)
10 básní Jiřího Hájíčka (20)

Strž DA

Literatura: Martin Groman: **Soudruzi s pořádnou porcí omylů** (24), Petr Andreas: **Umění napsat dobrý kýč** (26) /

Film: Jaromír Trpký: **Protektor je báječný pornofilm** (27) /

Výtvarné umění: Tereza Zedková: **Nalézt, kým jsme v očích druhých** (28)

Za Strží

Tereza Šimůnková: **Nová Polednice** (30)

Jan Sojka: **Pod srpnem** (32)

Jan Lustig: **Vysloveně žertovně 12** (35)

Příloha

Miroslav Huptych: **Karel Hynek Mácha** (36)

Na titulní stránce: Miroslav Huptych: Karel Hynek Mácha 1810–2010 (ilustrace ke kalendáři, viz str. 36)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 12, ročník 10. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štěpán Kučera. Zástupce šéfredaktora: Štefan Švec. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Michal Šanda, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstava internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

**SYSTEM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ** od č. 9/00: Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ** od č. 9/00: Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětsí obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ** od č. 9/00: Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

Literární zádrhel

Radek Malý Jak Měsíc za Mrakem

Jak Měsíc za Mrakem Jak Kristus na poušti
Pochyby klovou mě Havrani hnusní
A Pámbu anděly prej z pouště propouští
Padají a řvou: Ty kreténe usni

Jenomže jak mám spát, když je mi na blití
A vyblít není co A krev se vaří
Co už je vražda a co ještě zabití
To vědí soudcové A ti jsou staří

Tak věčně sám sebou natažen na skřipci
pohledem zatloukám do stropu skobu
Po nocích u svíčky trénuju transkripci
z latinky, z azbuky do písma hrobů

Komentář K Básni

Kde jenom četl jsem: život je na blití?
Kdopak to zatloukal kamkoliv skobu?
Chceš aby pochvalu ostatní dali ti?
Pak netahej verše z cizího hrobu!

Touha být slavný až trochu dojíká
Básně však předčasný prožily skon
Snad jeden pocit nás všechny zajímá
Jaké to vlastně je – být epigon?

Karl Thurgau von Jabkowicz

Naši milí,

po roce Vánoce a další věci přicházejí. Třeba prosincová Dobrá adresa. Zpívejme, přátelé. Zpívejme strašidelně jako naše vánoční hvězda Tereza Šimůnková, se kterou můžete prožít Štědrý den hezky po erbenovsku. Tereza do hutné vánočky splétá popěvky a říkadla spolu s komplikovanou poezií, a ještě do těsta jen tak z radosti zapíchne rybí kost. Zpívejme teskně jako Karel Hynek Mácha, kterého nám v podobě kalendáře na příští rok nadělil pod stromeček Miroslav Huptych. Anebo zpívejme mnohohlasem jako Jiří Hájíček, který pro Dobrou adresu seřadil deset koledníků, tichých jako Jan Skácel i halasných jako Jáchym Topol. Zkrátka prosincová Dobrá adresa je tu. Šťastná a veselá.

Štěpán Kučera

Umění komiksu, komiksovost v umění

12 současných českých výtvarníků:

Josef Bolf, Jiří Grus, Karel Jerie, Adolf Lachman,

Lucie Lomová, Michal Machat, Petr Malina,

Vojtěch Mašek / Džian Baban, Petr Nikl,

Jaromír 99 / Jaroslav Rudiš,

Viktorie Rybáková, Martin Velíšek

Komiks je jedinečné médium: proti literatuře má navíc obraz, proti výtvarnému umění slovo.

Je syntézou, která ladí s duchem postmoderní doby víc, než se může zdát: spojení dvou odlišných kódů ve sledu zkratkovitých okének dává tomuto médiu jednak rychlost, jednak transparentnost – a jak je zřejmé z alb, která vyšla v Čechách po roce 2000, neexistuje téma, s nímž by se komiks nedokázal důstojně vypořádat.

Jenže v 90. letech a především v dekádech, kdy kulturu a umění dozoroval a cenzuroval stranický aparát, byla situace jiná. Minulý režim měl z komiksu strach, a proto jej stigmatizoval jako škodlivý imperialistický brak a vykázal na uměleckou periferii. V le-

tech 1948–89 český komiks přežíval jako neškodná zábava pro dětského čtenáře (Čtyřlístek) nebo unikl do světa vědecké fantazie (Muriel a andělé). A tak trvalo roky, než se médium zorientovalo v nových, porevolučních kulturně-společenských souřadnicích a vystoupilo z vnuceného ghetta.

Tón dali scenárista **Jaroslav Rudiš** (1972) a kreslíř **Jaromír 99** (1963), kteří v roce 2003 publikovali první díl příběhů nádražáka Aloise Nebela. K úspěchu jim pomohly nejen chytlavě zpracované téma dějin česko-německo-polského soužití a dynamická černobílá kresba příbuzná Franku Millerovi, ale také důkladná propagační práce nakladatelství Labyrint, které knihu vydalo. Právě tento pražský podnik se nejvíce zasloužil o rehabilitaci českého komiksu po roce 2000. Dnes organizuje každoroční komiksový festival, vydává časopis Komiksfest! revue, vyhlašuje komiksové ceny Muriel – a čile komunikuje s médii, takže o komiksu se dnes běžně referuje na stránkách celostátních deníků i týdeníků.

Po Rudišovi a Švejdíkovi se rychle prosadila další jména. Dvojice **Vojtěch Mašek** (1977) a **Džian Baban** (1977) začala pod hlavičkou „monstrkabaretu Freda Brunolda“ sprádat surreálně laděné příběhy, jejichž rámec tvoří makabrozní experiment sovětské komunistické moci. **Jiří Grus** (1978) rozepsal a rozkreslil magickorealistický seriál o Volemanovi, chlapíkovi rozpolceném mezi všednodenní život v pražských Holešovicích a fantastická dobrodružství v jiné dimenzi. **Karel Jerie** (1977) zpracoval Sofoklovu tragédii Král Oidipus. **Lucie Lomová** (1964) publikovala příběh Anna chce skočit, jehož tématem je osobní zraní hlavní hrdinky promítnuté na pozadí československých dějin, zejména po roce 1968.

Někteří autoři, například zmíněný Jerie, spontánně rozšiřují pole současného českého komiksu směrem k autonomnímu výtvarnému projevu. Jiní postupují opačným směrem: z pozic malby nebo kresby, v jejímž rámci častokrát pracují se slovními komentáři, se přibližují k území komiksu. Jejich dílo, podepřené akademickým školením, vyrůstá námětově z reálného, někdy fantazijně stylizovaného základu a vstřebává určující komiksové postupy a prvky: důraz na dějovost, ironický či absurdní humor, výraznou barevnost. S tím se pojí obdivné i karikující poukazy k dějinám výtvarného projevu.

Adolf Lachman (1977) konstruuje své „biomechanoidy“ v tradici fantastického realismu či surrealismu HR Giger. **Michal Machat** (1963) přijímá ve svém díle lekce od Michelangela, Picassa a de Chirika. **Petr Malina** (1976) glosuje Edwarda Hoppera, **Petr Nikl** (1960) a **Viktorie Rybáková** (1961) rozvíjejí tradici art brut. **Martin Velíšek** (1963) atakuje realismus svým parealismem, **Josef Bolf** (1971) sází na pochmurně expresivní gesto.

Výstava Umění komiksu, komiksovost v umění sleduje dva titulní tvůrčí proudy v českém umění po roce 2000 především

v těch bodech, kde spolu souvisejí, ovlivňují se a protínají. Přitom se snaží zachovat výrazovou pestrost – nejde nám o komplexnost, ale o přehledku možností jedinečného média.

P. S.: V listopadu 2009 hostilo výstavu České centrum Varšava; v následujících měsících by, pokud prozřetelnost nezakaboní své čelo, měla být prezentována v dalších českých centrech po světě.

Radim Kopáč

Někteří autoři, například zmíněný Jerie, spontánně rozšiřují pole současného českého komiksu směrem k autonomnímu výtvarnému projevu.

Královiny

**Massa Bob nechtít být
odvolat aneb**

**Co se stane, když nebudeme
přechylovat ženská příjmení**

Jeden by uvítal, kdyby se konečně přestala přechylovat ženská příjmení, jak požadují mnozí progresivně myslící lidé. Může to totiž být – vedle sjednocení všech y/i na jedno i – zcela nový impuls pro rozvoj komické stránky českého jazyka. Jeden je nadšený, že bude číst podobné zprávy jako nyní tuto na Novinkách.cz: „Také zástupci magistrátu ve správní radě byli proti návrhu Hodek odvolat a v řídicí funkci ji podrželi. Počátkem ledna 2008 však sama Hodek podala výpověď.“ Ženy navíc mohou být rády, že jde o jistou formu zadostiučinění po staletích mužského útlaču: na Hodka by si čtenář za chvíli nevzpomněl, kdežto Hodek mu bude strašit v hlavě celé dopoledne. No není to nádhera?

**Otázka dne: Ovládne svět
Daniel Landa,
nebo Karel Gott?**

Jeden musí obdivovat intelektuální výkony některých kulturních novinářů. Nepřekonatelnou perlou nás nyní oblažila filmová kritička Irena Hejdová v časopise Týden v referátu

o festivalu dokumentárních filmů, ve kterém se podrobněji rozešla o snímku Landův lektvar lásky zabývající se představou Tajemství Zlatého draka. „(Daniel) Landa i po zhlédnutí filmu zůstává pro diváky neproniknutelnou figurou, jíž mnozí přiznávají silné charisma, dokonce i hypnotické schopnosti – zároveň nepopírají potenciální nebezpečnost jeho mesiášských plánů na ovládnutí světa,“ napsala Hejdová. Jeden je ochoten uvěřit v Landovy hypnotické schopnosti, bát se mesiášských plánů skladatele polek a valčíků už ale vyžaduje představivost extrémně neurotického tříletého dítěte. A navíc by Hejdová měla vědět – když už jsme u těch hudebníků –, že Landa stejně nemá šanci, protože svět už přece řídí ilumináti Karla Gotta.

**Helenka má výtok
aneb
Co všechno jste
nikdy nechtěli vědět**

Zážitek z MHD: Monstrózní žena středního věku o velikosti skříňové avie neskutečným ječákem mluví do telefonu, zatímco osazen-

Jeden byl ovšem překvapen, jaký že to dopis vlastně kamera natočila. Sám Sauer sice svůj čin opravdu popisuje v knize Franta Habán ze Žižkova, nicméně v reportáži vidíme text poněkud drsnější parodie jeho vyprávění („Byla to největší katastrofa od doby, kdy prasklo plynové potrubí u Ypres.“), která před nějakou dobou vyšla v našem internetovém měsíčníku Dobrá adresa (12/2002, strana 36) a jejímž autorem Sauer pochopitelně není.

stvo kloubového autobusu Karosa marně předstírá, že pozoruje silnici za sklem. „Helenko a ty jsi nemocná? No a kde špiníš? Vepředu? Tak to nebude výtok, ten by byl dolejc. A jakou to má barvu? Hnědou až do černa? To bys měla jít hned k doktorovi, to bude od močáku.“ Psychologové často varují, že nás velká města ničí svou anonymitou, jeden si ale myslí, že nebude zas tak zle, když celé jedno sídliště ví, že Helenku něco trápí.

plynové potrubí u Ypres.“), která před nějakou dobou vyšla v našem internetovém měsíčníku Dobrá adresa (12/2002, strana 36) a jejímž autorem Sauer pochopitelně není. Nezbyvá než redaktorům ČT gratulovat: taková blamáž se bude Společnosti pro obnovu Mariánského sloupu jistě líbit.

Mystifikace v České televizi aneb Poslední vtip Franty Sauera

V pravidelném týdeníku Z metropole Česká televize překvapila nečekanou mystifikací, jeden si jen není jist, zda opravdu šlo o vědomý úmysl. V reportáži věnované žižkovskému bohémovi Frantovi Sauerovi ukázala jeho dopis popisující stržení Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze, a redaktor z něj dokonce předtím ještě krátce cituje větu, že se Sauer chtěl tímto kouskem vyrovnat svému generačnímu druhovi Jaroslavu Haškovi (zde ve 20. minutě). Jeden byl ovšem překvapen, jaký že to dopis vlastně kamera natočila. Sám Sauer sice svůj čin opravdu popisuje v knize Franta Habán ze Žižkova, nicméně v reportáži vidíme text poněkud drsnější parodie jeho vyprávění („Byla to největší katastrofa od doby, kdy prasklo

Rys ostrovid roztrhal v Krkonoších kilo borůvek

Jednoho stále překvapuje, jakých titulků se v našich denících může dočkat. Skvostem tohoto týdne je titulek v Mladé fontě Dnes „Rys ostrovid se po dvou stoletích vrátil do Krkonoš, hned roztrhal srnu“. Také na vás padá hrůza a děs? Rys zavítá do Krkonoš a místo toho, aby se věnoval sbírání borůvek, hned brutálně roztrhá nevinné zvíře. To bychom do hor nepouštěli ani malé děti, když tam nyní žije tak krvelačná šelma. A myslivci by rysa pochopitelně měli co nejdříve odstřelit. Jeden úkol z tohoto článku vyplývá i pro Ústav pro jazyk český: je totiž třeba nově definovat slovo „roztrhat“ tak, aby se mohlo užívat u každé srny, kterou šelma popadne za krk a poté jí užere kus nohy. Možná je ovšem ještě jedna alternativa: každého redaktora a editora, který použije takový nepřípadně krvelačný titulek, by jejich šéf měl příště roztrhnout jako hada.

Jiří T. Král

Další glosy jsou na
www.kral.bloguje.cz

čem
se
(ne)
mluví

Ne že by na tom nějak zvlášť záleželo...

Nždycky mně připadalo důležité zprostředkovávat čtenářům odkazy na další prameny. Čtu-li A, pak by skrze toto A měla být nalezena cesta k i B, C, D etc. Možnost vidět či jenom vůbec zaznamenat je stále menší, takže proč tomu nepomáhat...

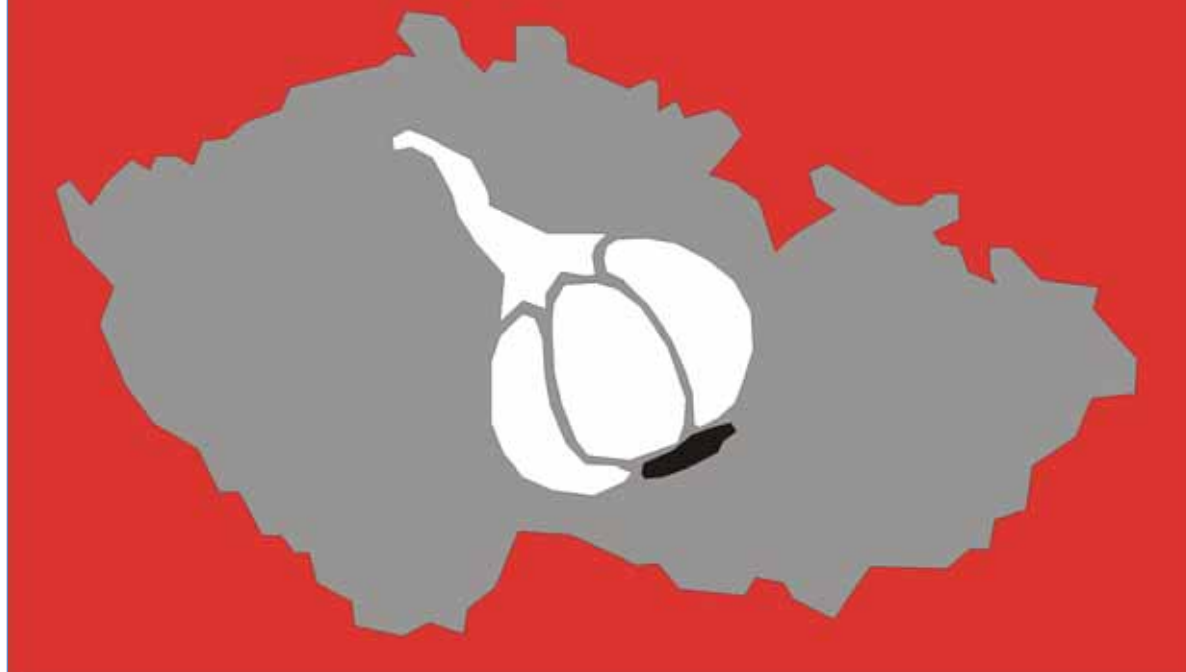
Kdyby neměla pražská městská, a ještě k tomu hromadná doprava takové časové prodlevy, těžko bych toho mohl tolik přechít. Něco z úlovků. Benjamin Slavík z časopisu Živel píše občas texty pro deník *Metro*. 29. 10. jsem se dočetl: *Ještě než se Lily Allen stala zpěvačkou, jejíž singly zná úplně každý, přitahovala ji londýnská scéna alternativního hip hopu, kterému se říká grime*. Spojení „zná úplně každý“ je **nadsázka**, z cca 6 miliard lidí na světě ji zná možná několik procent. Ale v tomto případě mně to nevadí, text není obecný, bez nabubřelosti by popkultura nefungovala.

Pak jsem si vytáhl starší *Reflex* (2009/1941), nestíhám všechno zhltnat. Petr Bystroň popisuje průběh německých voleb (*Nová tvář Německa*). Pod podtitulkem *Německá agónie* „popisuje“: *Německá společnost je v podobné agónii, jako jsme byli my koncem osmdesátých let. Lidé cítí, že si až příliš dlouho žili nad poměry. Politici jim sice namlouvají, že to tak půjde dál, ale všichni intuitivně vědí, že je to blud. Ve vzduchu visí změna. Jen nikdo neví, jak má vypadat*. To čumím na Bystroň, odkud spadl. Kde byl? Kde žil? To je smrtící **přírovnání**. Jeho dalším pokračováním by už byla obhajoba systému, který tady panoval. „Nebylo to špatně vymyšlené, ale občas se objevily nějaké organizační nedostatky.“ Čte ty texty předtím, než jdou k sazbě, nějaký editor? Co na to Pavel Šafr? A Zelený Raoul? A Jan Tleskač?

Slaví se pád berlínské **zdi**. No, Evropané vždycky, když začali něco kolonizovat, postavili zeď. Na to bychom neměli zapomenout. Od nich se to naučili Rusové – vždycky, když se budoval další pracovní tábor pro nepoučené dialektiky, vězňové si pod taktovkou samopalů nejdřív postavili ploty, aby nemohli utíkat.

V *Metru* (9. 11.) otiskli rozhovor s předsedou vlády Hansem Modrowem, narychlo zvoleným premiérem NDR po té bourací apo-

RUDÁ ZÁŘE NAD ČES(NE)KEM

mohli by říct oblíbenou větu: „A náš potleskoměr naměřil...“

Nemůžu si pomoci, ale opět je tu předvánoční katalog z **Popronu**. Tentokrát s přílohou *Hraj si!*. A moji nominaci získává... Malovací koníček „Doodle pony“.

Poník, kterého si můžeš ozdobit podle své fantazie. Pak ho stačí jen vyprat v pračce, a můžeš kreslit znovu. V balení jsou fixy

kalypse (stejně rezignoval 30. 10. 1990). Na otázku *Mnoho Němců bylo postřeleno při pokusu o útěk přes zeď. Bylo to opravdu nutné?* odpovídá: *Země, které podepsaly Varšavskou smlouvu, bránily hranice podle regulí Sovětského svazu. Všechny oběti, ať už jde o uprchlíky nebo vojáky, byly součástí studené války. Mají mé veškeré sympatie.*

Na jiném místě ve stejné galaxii. *No, když to vezmu kolem a kolem, tak mě občas bylo líto toho plynu z té pece. Kolik se na něm třeba mohlo upéct koláčů, že?* odpověděl přesvědčivě starý dozorce a kapesníkem s vyšitým hebrejským jménem si osušil imaginární slzu na své dobrosrdečné tváři.

Jel jsem se ženou po dálnici D1 a koukal do blba, někam mezi nesklizenou kukuřicí. U Velké Bíteše se manželka optala: A co **Literární noviny**, ty čteš? Z ničeho nic. Ty vole, co je tohle za atentát na kulturu, myslím si a stahuju se z kukuřice zpět na palebné postavení. To je jako kdyby se Obamova Michelle zeptala, jestli si, když byl v Praze, vsadil sportku.

Něco jsem zamručel. A zase se chtěl vydat zpět do kukuřice. Najednou koukám, u dálnice billboard s reklamou na *Literární noviny*. Tak odtud vane větérek.

Kam ta civilizace spěje?

Tak nám **panprésor z Hradu** zase napsal knihu. Většinou ti, co píšou, tak nelumpáčí. Panprésor stíhá ale vše, podobně to uměli Nobody, Bond a Nick Carter. Jeho nový epos se jmenuje *Kde začíná zítřek*. Pěkný titul. Podobný už tady sice vyšel před lety některými, tehdy se to jmenovalo *O zemi, kde zítřka znamená již včera*, ale co mělo úspěch, to má cenu opakovat. Do nejistot se vrhají jen nezodpovědní jedinci.

Panprésor ještě jednou. 20. výročí velurového vratu (bez z) si připomenul položením věnce na pietní místo. Občané prvnímu mezi nimi tleskali a zároveň jiní pískali. „To je přirozená věc demokracie,“ komentoval to panprésor. Neopomenul však dodat, že ale víc bylo těch, kteří tleskali. On je totiž soutěživý. Kdyby u toho byl Oldo Hlaváček nebo Ivan Krajiček (já jsem si je vždycky pletl),

a tipy na obrázky. Dodáváno ve třech barvách dle skladové zásoby.

Ideální dárek pro všechny ty, kteří v partajích připravují programové dokumenty.

Že by to s českými filmy nebylo až tak tragické? První den FamuFestu (12. 11.) byl v Divadle Archa promítán ve veřejné premiéře film Jitky Rudolfově *Zoufalci*. Tohle není žádná syntetická představa o současnosti, tkaná z nabuzené imaginace. Dýchla na mě atmosféra filmů české nové vlny. To jsem se ke konci roku potěšil. Takové soft No future! s viditelnou odbočkou směřující k zachraňujícímu ale. I špatná budoucnost je pořád budoucnost...

Jedna ze scén byla natočena v hlavním štábu Dobré adresy, v Jerichu. Tam nemůže vzniknout nic špatného.

Konečná. Vystupovat. Loučím se počinem česnekového teroristy Luboše Vlacha: Rudá záře nad Čes(ne)kem!

Jakub Šofar

O

čem
se
(ne)
mluvíExtase
československého
filmuReklamní hraný
film 40. let

Po minulých zastaveních u reklamní tvorby 30. let a krátkých snímků 30. a 40. let nám zůstává poslední bílé místo na mapě krátkometrážní hrané tvorby 30. a 40. let. Jedná se o dvanáct reklamních titulů z let 1940 až 1948, které na našem území vznikly.

Dané období je zapotřebí rozdělit na dvě části. Hraniční linií přitom bude samozřejmě 28. srpen 1945, kdy

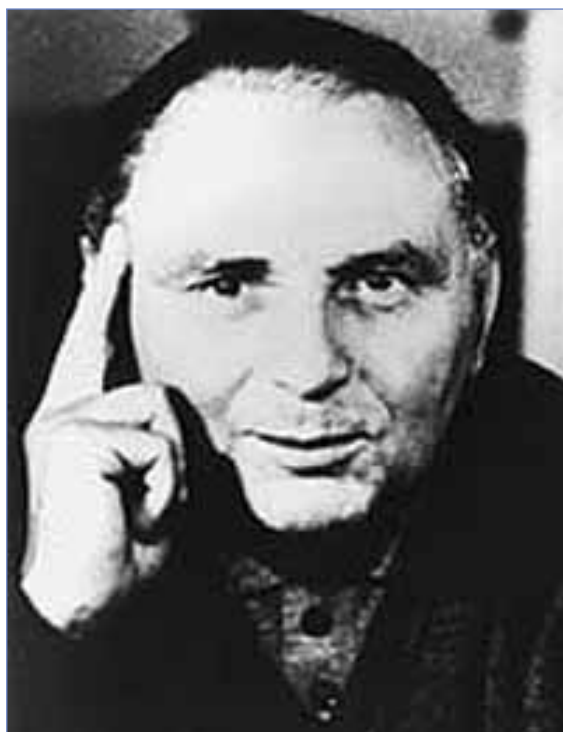
nabyl účinnosti dekret prezidenta Edvarda Beneše znamenající znárodnění domácí kinematografie. Reklama měla totiž své opodstatnění zejména v tržním hospodářství, a proto počet reklamních snímků po tomto datu poklesl.

Na první pohled se tento rozdíl nemusí jevit jako výrazný – vždyť v letech 1940 až 1945 vzniklo osm komerčních filmů a do konce čtyřicátých let přibýly ještě další čtyři. Rozdíl je ale patrnější v kontextu celé krátkometrážní tvorby. Zatímco v první polovině 40. let tvořily reklamy polovinu v kinech uvedené krátkometrážní hrané tvorby, po roce 1945 to byla pouze jedna sedmina.

Začneme protektorátními reklamami. V minulé Extasi byl zmíněn snímek Otakara Vávry Podvod s Rubensem (1940), který je však možné zařadit rovněž do umělecké tvorby. První čistokrevnou reklamou nového desetiletí tak byl film Osm kroků v taktu (1940). Natočil jej Elmar Klos podle scénáře, který vytvořil spolu s Karlem Barochem (tohle jméno v tomto článku ještě několikrát padne). Nebude velkým překvapením, že reklama vznikla ve Zlíně a propagovala Baťovu jarní kolekci pro rok 1941.

Reklama pracuje s jednoduchým motivem změny – přechodu zimy v jaro. Začátek zastihuje nasydlého muže, kterého ruší klepání z ulice. Zjistí, že jeho zdrojem je stepující holčička, kterou odežene. Stepování však pokračuje, do rytmu podupuje i listonoš, který v balíčku přinese pár jarních bot. Nasydlý muž otevře okno a zjistí, že venku už je skutečně jaro. Baťovy boty jsou tak symbolem příchodu jarního (pozitivně vnímaného) období.

Pět strýců (1942) byl titul nabízející látky textilního podniku Miltex. Novomanželé jsou poněkud v rozpacích z kolekce svatebních dáreků, které jsou si značně podobné. Když se proto objeví pět strýců s totožnými krabicemi, nejsou nějak zvlášť vítáni. Jejich pest-

Elmar Klos

rá nabídka látek ale přemůže předchozí zklamání z jednotvárného vybavení. Tato reklama těží z kontrastu, byť zřejmějšího než předchozí založená na konotaci zimy a jara. Široký sortiment zde jasně vymezuje rozdíl mezi nabídkou firmy Miltex a ostatních výrobců, v tomto případě mezi pestrou škálou produktů a unifikovanou produkcí.

Během protektorátu vstoupil do reklamy také tvůrce prvorepublikových sentimentálních melodramat Václav Binovec. Režisér, který byl po válce obviněn z kolaborace (byl to zřejmě on, kdo udal Karla Hašlera úřadům, a zapříčinil tak jeho deportaci do koncentračního tábora, kde písničkář následně zemřel), natočil v roce 1942 svůj zřejmě nejlepší snímek *Městečko na dlani* (1942). V následujícím období však došlo ke snížení výroby českých hraných filmů, což paradoxně postihlo také Binovce. Vzhledem k tomu, že svůj poslední celovečerní titul *Bludná pouť* už nestihl v roce 1945 dokončit, zůstávají jeho rozlučkovými počiny s českou kinematografií reklamní snímky *Půlnoční sen* (1942), *Záhadný host* (1942) a *Stín* (1944).

Půlnoční sen představuje snový výjev vrátného v obchodním domě ARA, v němž ožijí reklamní figuríny a tančí v jednotlivých prodejních odděleních. Kromě Theodora Pištěka se ve snímku objevil také baletní soubor Divadla U Nováků, operetní scény, kterou vlastnil Jára Kohout, další umělec, jenž byl spojován s protektorátní kolaborací.

Film *Záhadný host* měl zvláštní osud – ač se dnes nachází v archivu NFA, nebyl pravděpodobně nikdy uveden. Titul, jehož scénář napsal Karel Baroch, začíná detektivní zápletkou, kdy recepční hotelu v podání Theodora Pištěka nechá sledovat podezřelého hosta hotelovým detektivem (toho hrál tehdejší mistr malých rolí Jindra Lázníčka). Detektiv podezřelého muže sváže, následně však zjistí, že se cizinec z provazů vysvobodil a spokojeně oddechuje v posteli. Gramofon zahraje tichou melodii (typickým znakem filmů 30. a 40. let bylo zapo-

jení písní do děje) a hlas z desky nakonec oznámí, že dokonalý spánek je možný pouze v ložním prádle značky Miltex.

Snímek *Stín* těží rovněž z atraktivního prostředí, kterým je tentokrát exotická Afrika. Cestovatel v podání Františka Hanuse si před stanem vaří jídlo a ze křoví jej přitom sleduje nebezpečně vyhlížející domorodec. Když cestovatel usne, domorodec mu ze stanu ukradne krém na boty Armada. Krém je zdrojem černochova uspokojení – když se jím namaže po celém těle, je ještě černější a lesklejší.

Tato vtipná zápleтка je do určité míry poškozena obdobím vzniku reklamy – je třeba si uvědomit, že film vznikl v době, kdy vrcholila válka vyvolaná ideologií, jež se snažila popřít a vymýtit neárijské rasy, tedy mimo jiné i negroidní skupiny. Prezentace černého domorodce jako primitivního zloděje (byť možná nevědomá) pak vedla k další podprahové stereotypizaci Afričanů jako podřadné rasy. Vše dohromady tak může z dnešního pohledu vypadat jako velmi špatný vtip.

Zachráněné štěstí (1943) a *Nevšední podívaná* (1944) jsou snímky z produkce Jiřího Lehovce, který je zároveň i režiséroval. V prvním z nich domácí hospodyňka zjistí, že po malířích zůstalo na oknech plno kappek od barvy. Když je nemůže smýt vodou, pokusí se je odstranit manželovou žiletkou. Pro tu si ale zrovna v této chvíli přichází manžel, který se začal holit. Situace však dopadne dobře, neboť holicí čepel značky Maka se ani trochu neotupila.

Nevšední podívaná prezentuje další zboží společnosti Miltex. Zvědavý zřízenec pozoruje klíčovou dírkou, co se děje za dveřmi s nápisem Styl. Do tajemné místnosti chtějí nahlédnout i další kolemjdoucí, když vtom se zevnitř vynoří elegantně oblečený muž a pozve všechny dovnitř na módní přehlídku prádla, pyžam a županů značky Miltex.

Poslední reklamou, která v období protektorátu na našem území vznikla, byla

Půlnoční sen
představuje snový
výjev vrátného
v obchodním domě
ARA, v němž ožijí
reklamní figuríny
a tančí v jednotlivých
prodejních odděleních.
Kromě Theodora
Pištěka se ve snímku
objevil také baletní
soubor Divadla
U Nováků, operetní
scény, kterou vlastnil
Jára Kohout, další
umělec, jenž byl
spojován
s protektorátní
kolaborací.

Theodor Pištěk

Začíná sekvencí, v níž mladý umělec vytváří sochu modelky (původní rovnováha), ale nahá dívka, která mu sedí vzorem, kvůli zimě uteče (narušení rovnováhy, problém). Sochař se snaží místnost vytopit a spálí v kamnech všechny dřevěné předměty (potřeba nalézt řešení problému). Dívku pak najde v sousedním prohřátém malířově ateliéru, kde se teplo udržuje díky těsnění oken a dveří Superhemit (znovunalezení rovnováhy díky propagovanému produktu).

Bohema (1944). Jednalo se o první režii Karla Barocha, scenáristy několika zmíněných titulů, a zároveň o první větší roli tehdy triadvacetiletého Vlastimila Brodského, který sehrál ve snímku postavu sochaře.

Reklama kombinuje většinu technik typických pro tento žánr, jež se v daném období objevovaly. Začíná sekvencí, v níž mladý umělec vytváří sochu modelky (původní rovnováha), ale nahá dívka, která mu sedí vzorem, kvůli zimě uteče (narušení rovnováhy, problém). Sochař se snaží místnost vytopit a spálí v kamnech všechny dřevěné předměty (potřeba nalézt řešení problému). Dívku pak najde v sousedním prohřátém malířově ateliéru, kde se teplo udržuje díky těsnění oken a dveří Superhemit (znovunalezení rovnováhy díky propagovanému produktu). Tam si všichni tři společně zazpívají píseň oslavující výrobek.

Rokem 1945 skončila jedna éra československého filmu. Patrné to bylo jak v obsahu filmů (začaly převažovat sociální a dramatické látky), tak v jejich formě, která upustila například právě od zařazování kupletů do děje. V komerční oblasti ale tato přeměna překvapivě nebyla tak výrazná jako v celovečerním filmu. Čtyři tituly z daného období – Čaj o páté (1946),

Vlastimil Brodský

Půlnoční host (1947), Noc kryje zločin (1948) a Postel o 5 HP aneb Probuzení na ulici (1948) – totiž nevykazují přílišné známky toho, že vznikly v rozdílných sociálních, politických a ekonomických podmínkách.

Čaj o páté, který režíroval opět Karel Baroch, představuje reklamu na kuchyňský přípravek na mytí plotny nazvaný Rychlík. Film pracuje se stereotypem ženy (matky) hospodyňky, na kterou se ale dívá optikou dítěte. Malá Zdenka dostane k pátým narozeninám speciální hračku – malou kuchyňku s nádobíčkem, stolem a židličkami. Její stejně staré kamarádky se jí však posmívají, že v kuchyňce něco schází. Když Zdenka nemůže přijít na to, oč se jedná, zkušená maminka jí to prozradí.

Snímek podvědomě implementuje společensky prezentovanou úlohu ženy v roli strážkyně domácího krbu – tento trend je ostatně patrný dodnes. Specifickou úlohu v jeho výstavbě však sehrálo dítě – děj tak ve druhém plánu ukazuje, jak se genderové stereotypy uplatňují už od poměrně nízkého věku.

Baroch natočil o rok později také snímek Půlnoční host. Na tomto titulu měli zvláštní zájem sami filmaři – propagoval totiž loterii, jejíž výtěžek měl sloužit k rekonstrukci hostivařských ateliérů, jež byly zničeny požárem. V hlavní roli se opět objevil Vlastimil Brodský; i jména tvůrců a představitelů reklam naznačují, že přes významné společenské změny zůstala kontinuita v reklamním filmu zachována.

Noc kryje zločin byl produktem zlínských ateliérů a začínal ve stylu detektivního dramatu. Noční chodec zaslechne výkřik a rozběhne se do domu, odkud zvuk vycházel. Ozbrojí se pistolí a vstoupí do bytu, kde najde zakrvácenou britvu a nehybně ležícího muže. Noirový začátek však končí příchodem manželky, která návštěvníkovi vysvětlí, že svému muži odstraňovala kuří oko. Cizinec páru doporučí, aby se pro příš-

tě vyhnuli nebezpečným metodám a využili k ošetření pedikúru v národním podniku Jas.

Postel o 5 HP aneb Probuzení na ulici je rovněž zlínským produktem (na Gottwaldov bylo město přejmenováno až v roce 1949) a stejně jako předchozí film jej režíroval Emanuel Kaněra. Snímek opět pracuje s vtipnou noční zápletkou – tentokrát si host v hotelu kvůli strachu z krádeže upoutá svůj vůz k posteli. Ráno dvojice mužů vůz ukradne a ujede pryč i s připoutanou postelí. Následuje honička ve stylu amerických grotesek, kdy policisté oba zloděje pronásledují a následně i dopadnou. Ti pak prohlásí, že jim nešlo o vůz samotný, ale o jeho pneumatiky Barum Superb. Svou první filmovou roli v tomto snímku ztvárnil Jiří Adamíra, který v té době působil ve zlínském Divadle pracujících. Ságu reklamních snímků ze 30. a 40. let tak symbolicky uzavřel titul spojený s hlavním městem reklamy v tomto období.

A jaké tedy byly naše nejstarší filmové reklamy? Většina z nich pracuje s konceptem gratifikace, když představuje konkrétní výrobek jako zdroj uspokojení recipientových tužeb. Produkty jsou přitom nabízeny s důrazem na stereotypy spojené s cílovým publikem (domácí potřeby), ale také v rámci atraktivních aktualizací, které se snažily založit tradici hravé reklamy (viz například poslední dvě reklamy). Překvapivé přitom je, že na rozdíl od 30. let neměla v reklamních filmech převahu firma Baťa, ale společnost Miltex.

Nejpovedenější reklamní filmy přitom vznikaly ve Zlíně. Baťovy závody byly hlavním zadavatelem reklamních snímků už ve 30. letech a i po znárodnění zlínské ateliéry sloužily propagaci. Vzešlo odtud

mnoho úspěšných filmařů, mezi jinými pozdější držitel Oscara Elmar Klos nebo spoluzakladatelka české animované školy Hermína Týrlová. Reklama byla stejně jako umělecká krátkometrážní tvorba jakousi akademií začínajících umělců. Kromě režisérů zde začínali také někteří významní herci – ve 40. letech třeba Vlastimil Brodský a Jiří Adamíra, ze 30. let lze zmínit příklad Karla Högera.

Zlín znamenal pro českou krátkometrážní tvorbu naprosto klíčový přínos a na dochovaných reklamách se to odráží. Zlínské (a nejen ty baťovské) reklamy jsou nápaditější než ostatní komerční tvorba a snažily se (zejména vtipnou zápletkou) narušit tradiční koncepci zázračného řešení problému, která je pro reklamu symptomatické dodnes. Baťovské reklamy navíc nepropagovaly jen výrobky, ale také samotnou značku (stačí si vzpomenout na širší nabízeného sortimentu ve 30. letech), čímž do značné doby předznamenovala aktuální trend postmoderní reklamy založený především na propagaci loga namísto konkrétních výrobků.

Michal Kliment

Václav Binovec

Baťovy závody byly hlavním zadavatelem reklamních snímků už ve 30. letech a i po znárodnění zlínské ateliéry sloužily propagaci. Vzešlo odtud mnoho úspěšných filmařů, mezi jinými pozdější držitel Oscara Elmar Klos nebo spoluzakladatelka české animované školy Hermína Týrlová.

Před
S
trží

Z antikvariátních banánovek

Časopis Úchylná
mládež vycházel
v letech

1924–1950. Jeho
zakladatelem byl

profesor české
dětské psychologie
a psychopatologie

dětského věku MUDr. Karel

Herfort. Autorem následujícího

článku Puberta a prostituce je Jan Schneider, narozený 30. 12. 1875

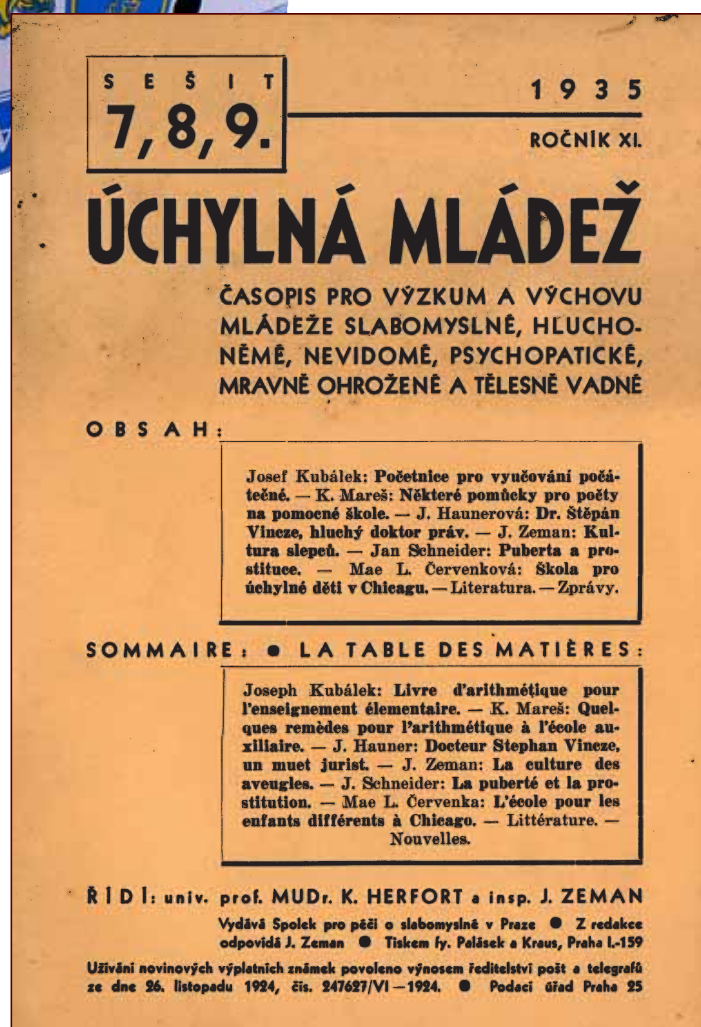
v Jindřichově Hradci. Po studiu práv přešel roku 1899 na policejní

ředitelství do Prahy, kde se postupem času stal vrchním policejním

radou. Jeho přičiněním vzniklo v roce 1919 při policii sociální oddělení

zaměřené na boj proti sociální patologii, žebrotě, tuláctví a prostituci.

Krom toho pracoval v Českém srdci a Ústředí zemské péče o mládež,

Úchylná mládež

přispíval do časopisů
 a sepsal četné
 publikace z oblasti
 morálky, např. *Dítě
 a válka: smutné
 obrázky z velkého
 města (1920), Cestou
 k prostituci (1928),
 Péče o dítě ze škol
 pomocných (1930),
 Ulice a periferie = La
 Rue et la Périphérie
 (1931). Datum
 Schneiderova úmrtí se
 mi zjistit nepodařilo, ví
 se pouze, že k jeho
 šedesátinám vyšel
 sborník uspořádaný
 Josefem Zemanem.*

Puberta a prostituce

Mluvíme-li zde o prostituci, mluvíme o armádě děvčat, která plní ulice, noční místnosti, kavárny, hotely apod., a nikoliv o těch, kde prostituce následuje po různých poruchách a nemocech (ku př. spává chřipka), anebo kde jde o ty případy, kdy prostituce je prostředkem nikoliv k získávání hmotných výhod, nýbrž spíše příležitostí, kde děvče zvýšené sexuality hledá možnost k nasycení svých neukojitelných, snad chorobně založených chtíčů a pudů. Kdežto v obou těchto případech možno konstatovati začátek prostituce i v letech dospělých, v případě prvně uvedeném, tedy u prostituce v pravém slova smyslu, počíná prostituce pouze ve věku mladistvém, ve věku dospívání. Stručně uvedme, jaké jsou poměry, za nichž vyrůstají děvčata:

Ve velice četných případech jde o sirotky nebo polosirotky, nebo o děvčata, jejichž rodiče nežijí společně, jsou již rozvedeni nebo rozloučení, o rodiny rozvrácené. Ale i tam, kde rodina zdá se být řádná, není výchova rodinná taková, jaká by býti měla, ať již vinou osobních vlastností rodičů neb pěstounů, či vinou jiných sociálních vlivů. V těchto rodinách setkáváme se s poruchami duševními a nervovými a hlavně alkoholem, který opět zavinuje nedostatky po stránce sociální, hádky, rvačky, týrání ženy a dětí, výstřednosti ve sféře sexuální. Přitom sluší poukázat ještě na to, že se v těchto rodinách vyskytují četné potraty a zvláště nápadně četné přípa-

dy tuberkulosity. Nemajíce soustavného výzkumu děvčat po této stránce, nedovedeme posouditi, zda a pokud mohou nemoci míti vliv na vytváření povahy a vloh děvčat.

Nejdůležitější kapitolou dětství je pobyt ve škole. Na vysvědčeních shledáváme se s těmito známkami: z mravů, z pilnosti, z jednotlivých předmětů a konečně z vnější úpravy. Vyžadujeme-li si ze škol vysvědčení (je jich potřebí jako dokladu při umisťování ve vychovatelně), pozorujeme, že největší část děvčat má známky z mravů prvního stupně, čili ve škole svým chováním nezdávala příčiny ke stížnostem, tím méně dávala najevo, jak se jejich pozdější osud vytváří. Charakteristickými známkami jsou však známky z pilnosti a z vnější úpravy. Jsou vesměs špatné, často i nejhoršího stupně. Čemu nasvědčují? Tomu, že je zde nedostatek vůle, píle, svědomitosti, ale i nedostatek čistotnosti, pořádkumilovnosti a vytrvalosti. Děvče svou práci nebere vážně a opravdově, odbývá ji a je rádo, když ji odбудe. Jest to bytost ledabylá a zpravidla zvláště duševně líná.

Setkali jsme se ovšem asi se třemi případy, kde šlo o prostitutky, které měly známky prvního stupně odshora až dolů. Byla proto těmto třem případům věnována zvýšená pozornost, a bylo zjištěno, že jde o děvčata, o nichž byla shora řeč, totiž se zvýšenou, až chorobnou sexualitou, která se snažila najíti ukojení jakýmkoliv způsobem, nejen ve stycích s muži, nýbrž i se ženami. Bude zajímavě dále sledovati tyto případy, až vyjdou z výchovných ústavů.

Rodiče rozvedeni.
 Otec samá zábava,
 samá ženská.
 Vychovávala ji teta
 od 3 měsíců, chtěla
 z ní mít slečnu. Dala
 ji do obecní školy, ač
 děvče bylo na učení
 zcela tupé. Vedla ji
 k pobožnůstkářství,
 vodila ji po kostelích
 na modlení.
 Někdy
 to děvče zbila, a pak
 jí na usmíření upekla
 dort. Visela na ní,
 děvče jí bylo
 útěchou za
 zklamanou lásku
 z mládí. Děvče bylo
 do 14 let slušné
 a něžné, pak se
 začala povaha měnit
 k horšímu.

Celý tento tragický příběh odehrává se v krátké době, nikoliv u dospělých osob, nýbrž u děvčat 14, 15, 16letých. Děvče stane se prostitutkou dříve, než si samo uvědomí. Kdežto jedna žije ve svých krásných snech, její družka z mládí propadá osudu. Jedny zapadají, druhé nastupují na jejich místo, jdou jako zmámené, jako šly tisíce před nimi. V příloze uvádíme řadu případů, nikoliv úmyslně sestavených, nýbrž běžných, aby čtenář mohl sám posoudit, jak tato děvčata žila a žijí, jak líčí cestu k prostituci a jaký je jejich názor.

Rodinné prostředí

1. Děvče chodilo do hostince stavět kůželky a často tam zůstalo i spát. Před 14. rokem měla styky s podnájemníkem, od něhož se nakazila. Ze sourozenců měl bratr rok žaláře pro loupežné přepadení, druhý bratr tulák, sestra žebrela. Tři děti byly rodičům odebrány.

2. Rodiče rozvedeni. Otec samá zábava, samá ženská. Vychovávala ji teta od 3 měsíců, chtěla z ní mít slečnu. Dala ji do obecní školy, ač děvče bylo na učení zcela tupé. Vedla ji k pobožnůstkářství, vodila ji po kostelích na modlení. Někdy to děvče zbila, a pak jí na usmíření upekla dort. Visela na ní, děvče jí bylo útěchou za zklamanou lásku z mládí. Děvče bylo do 14 let slušné a něžné, pak se začala povaha měnit k horšímu.

3. Otec pijan, je v opici zlý, skřípe zuby. Ve škole se učila špatně, neumí počítat, všude ji okradou. Je nižší inteligence, hysterická. Vyvolává výtržnosti, chová se vzpurně. Pokusila se o sebevraždu. Později se provdala, opíjela se. Chodila po ulici se zdviženými sukněmi, svlékala se, zuřila. Dána do ústavu pro choromyslné.

4. Děvče prodělavalo spavou chřipku. Trpí ochrnutím nervů, je ku práci nezpůsobi-

lé, rodiče se jí proto zřekli. Potuluje se, žebrá, dělá holku. Co má dělat? táže se. Na otázku tu je těžká odpověď.

5. Otec je pijan, matka asi 45 let stará měla poměr s jiným mužem. Donutila dceru ke svatbě s ním, aby se předešlo pomluvám, protože on u nich bydlel, ale i po svatbě udržovala s ním matka poměr dále. On je úžasně sprostý, prolhaný, pohlavně nenasytý, perversní, neostýchal se obcovati před dětmi.

6. Ze 13 dětí, 8 zemřelo. Rodina měla majetek 200.000 Kč, ale otec vše prohrál, matka prodává na ulici květiny.

7. Otec je holkář od té doby, co se vrátil z války, měl ale »zkaženou krev« již před ní. Děd byl pijan a užíval morfia kvůli astma. Opustil rodinu a šel s komedianty.

8. Matku otec utrápil. Hrozně ji v opilosti týral a při tom tělesně zneužíval. Děti to viděly a plakaly. Ani před smrtí jí nedal pokoj a utahal ji. Po smrti ženy zneužil dcery a říkal, že mu musí vynahradit maminu.

9. Děvče je neobyčejně vyvinuté. Do 4 a půl roku nemluvalo, pak vydávalo ze sebe jen skřeky. Je nečistá, nemá kamarádky. Je slabomyslná. Matka utíkávala z domu, dělala skandály, nalila sousedům na práh petrolej a zapálila to. Všechny dcery se staly prostitutkami.

10. Matka zemřela na tbc, otec byl celou válku pryč. Po válce se seznámil s novou ženou, přistěhovala se k němu, přišel však s ní i její muž. Ten proti stykům jejich ničemho nenamítal. Děvče lehkomyšlné, dělalo dluhy. Bralo šatstvo, kupovalo pudry a trety. Jak se dostala ven, nepřišla domů.

11. Matka je čišnicí ve vinárně. Nabídla svou 15letou dceru a sama jí dohazovala hosty, ze kterých něco koukalo.

12. Chodila s matkou po hostincích prodávat cukroví, později sháněla matce pány, upozorňující je, že matka je sama doma. Pak začala s prostitucí i ona. Matka tážána, co dělá děvče po nocích, řekla, že chodí do biografu.

Jak se staly prostitutkami

Děvčata o prostituci

13. Šla nakoupit do Prahy a více se již nevrátila

14. Tázala se na ulici nějakého pána, neví-li o místě. Vyzval ji, aby šla s ním, že jí opatří místo k dětem. Šla. Byl to masérský salon. Za chvíli již šla s hostem.

15. Utekla z domova. V místech dlouho nevydržela, buď bylo mnoho práce, nebo že paní byla nevrhá, nebo že ona sama byla hubatá a tak chodila po Praze a spala venku. Jednou se na ni jeden pán divně podíval, šla s ním, on jí dal peníze, a pak již věděla, jak se to dělá.

16. Matka zavírala obě oči, když děvče počalo navazovat styky s muži. Již ve 13 nosila domů dárky, matce přinesla na bluzu. Matka vyčítala pak jednoho z milenců, předstírala, že je děvče těhotné, a ten musil zaplatit děvčeti 10.000 Kč a matce dát jako bolestné »za zhrzení mateřského citu« 5.000 Kč.

17. Říkal milý, aby nechala práce, od té doby jsou oba živi z prostituce. Až si naspoří na šaty, půjde do místa, aby milý nevěděl, protože říkal, půjde-li od něho, že si ji najde, ať je kde chce. Není ale jisto, že si to místo najde. V poslední době služky utíkají ze služby, že se ze mzdy nemohou obléci, a jsou prostitutkami. Ve dne jsou hezky v teple v ústavu práce, dostanou potvrzení a jsou tak jisty před strážníkem, a večer jdou na ulici.

18. Na Rychtě, kde byla o místo, prosila děvčata, aby jí daly kousek chleba. Smály se jí, že má hlad a řekly: jdi si vydělat jako my.

19. 13leté děvče šlo za školu. S učením pod paží šlo do Prahy, chodilo od krámu ke krámu a při tom se seznámilo s prostitutkami. Opatřily jí pána. Šla, ale přišla bez peněz. Poučily ji, když se tedy na to dala, že musí koukat, aby z toho něco měla.

20. Prostituce se jí líbí, má ráda dobrodružný život. Čím více nebezpečí a divokosti, tím více se jí to líbí. Pořádně se žít nechce a nebude, pořádný život je strašně fádni.

21. Než by pracovala, raději půjde do polepšovny.

22. Přijela do Prahy hledat místo, ale nenašla ho. Šla do divadla tancovat. K tancování v divadle vyžaduje se jednak pružnost, jednak umění býti živa za 15 Kč denně, a to nedovede. Šla tedy do baru. Tancování v baru je jiné, to se jí líbí. Je polopanna.

23. Chce užítí světa. Je jí to jedno, přijde-li do vychovatelny. Bude tam tři roky, a až vyjde, tak se třeba zastřelí.

Děvčata o sobě

24. Nemá ušetřeno pranic. Stojí ji mnoho její toalety, má 5 večerních a 4 na ulici, prádlo má prvotřídní, krajkové. Převléká se denně a mnoho utratí za jídlo. Chodí třikrát týdně do lázní. Má 4 přátele, kteří jí platí 400 až 500 Kč týdně, ale to jí všechno nestačí.

25. Nic si neušetří ani nekoupí, a ještě má dluhy. Prostituce se jí přes to líbí a prostitutkou chce zůstat.

26. Je nervosní až k šílenství, při prostituci je jako kus ledu.

27. Je špatná, ví to, ale udělá každému dobrého, co může. Má-li peníze, rozdá je, koupila děvčeti, bylo mu zima, kabátek, žebračky podporuje.

28. (Po pokusu sebevraždy.) Nevěděla, co dělá, tak ji to táhlo k vodě, jako by jí někdo hlavu tisknul. Bolí ji ve spáncích, ale doma to neuznají. Mohla být dnes již v nebičku – co tady má?

29. Mnoho kouří, ačkoliv to má zakázáno, je náchylná k plicní chorobě. Vychodila

vyšší dívčí, pak $\frac{3}{4}$ roku obchodní školy, ale učení ji netěšilo. Má v sobě potulnou hereckou krev. $\frac{3}{4}$ roku byla také u filmu. Prostituci neprovozuje, dělá to jen v nejnútnejším případě.

30. Prostituci provozuje, že se jí to líbí. Číšníci chce být, aby se mohla ošatit. Má už takovou povahu, že touží po mužských, teprve však od té doby, kdy měla s mužem první styk. Je jí divně a musí si mužského najít.

31. Děti a zvířata má ráda. V bio se jí líbí film o dětech, chtěla by k nim jít. Má ráda jemné věci. Lásku nemá, ale chtěla by mít, i dítě by si přála a vdát se. Když se k dítěti přitulí, má takový krásný pocit.

32. Co dělá špatného? Má svůj byt, který řádně platí, koupila si nábytek na splátky, sama si v domácnosti všechno udělá, šaty si šije. Že je číšník? Dělá to proto, že musí mít muže, a ne stále jednoho. Každý ji za čas omrzí a musí mít jiného. Kde je má shánění? Nejsnáze jde to ve vinárně. Nepije, za svou povahu nemůže. A v sestře také, nic s ní neuděláte. Snad bude nějakou dobu dělati dobrotu, ale pak to na ni přijde taky. Krev jí přemůže.

33. Dali ji z obchodu (lahůdkářského) pryč, že si nepamatovala saláty.

34. Na domluvy: To je marné házení hrachu na zeď. Prostitutka jsem a prostitutkou zůstanu.

35. Z dopisu dcery matce: Jsem v Košicích v nemocnici (s pohlavní chorobou). Byli jsme v baru, poprali se, přišel můj milý, hned házel na všechny sklenice a všechno, co měl po ruce. Mne chytil za klobouk, shodil jej, a ustříhl mi vlasy. Já jsem z toho ochuravěla a od té doby jsem nemocna. Mikádo mi ještě nejde udělat, jak mi ty vlasy strašně ustříhl. Druhý den se šel opít, utratil 7.000 Kč, a přišel dělat rámus do nemocnice. Maminko, jsem tak šťastna. Ani jsem si nepomyslela, že bych mohla být tolik milována.

Харбин-пристан. Мостовая-ул

景ノ街サトモモ頭埠宇爾哈

Poslední měsíc roku, poslední pohlednice ze sbírky, tučet je naplněn. Vracím se nazpět, k začátku, k válečným pohlednicím.

Na první pohled se pohled (to se zase povedlo) čínského Charbinu (Harbinu) k vojenské tematice neblíží, ale my dialektici víme, že vše se blíží ke všemu (a naopak). Čínské město blízko ruských hranic na řece Sungari se před začátkem 20. století stalo centrem výstavby Východočínské železnice, bylo zde ubytováno mnoho ruských dělníků, inženýrů, ale i vojáků. V rusko-japonské válce (1905) zde sídlil ruský štáb. Nejdůležitější je však pro Charbin období po roce 1917, kdy sem přišly desetitisíce ruských emigrantů, město se tak stalo vedle Paříže a Berlína, a taky Prahy, základním bodem protibolše-

vické opozice (včetně škol a vydavatelství). Odtud také název Paříž východu či Petrohrad východu. Nakonec to dokazuje popisek pohlednice v ruštině a čínštině (možná mandarínské, nevím). Díky tomu se sem dostalo i množství českých legionářů, kteří ve Vladivostoku a okolí čekali na odjezd do vlasti. Narodila se zde např. česká spisovatelka Valja Stýblová.

Strýc mé matky byl v té době emisarem Václava Girsy, pozdějšího významného diplomata. Po válce byl obrovský nedostatek lodí, převést cca 60 tisíc lidí přes půl světa do vlasti bylo logisticky dost obtížné. Strýc díky tomu sjezdil přilehlý region a všude si nakupoval na památku sady pohlednic. Že neskončily někde v popelnici, vděčí mé obsesi uchovávat všechny podobné tištěné dokumenty. Jaký to

má smysl? Absolutně žádný, a právě v tom vidím ten podstatný smysl. Jestli mi tedy rozumíte. Já tomu občas nerozumím, ale když je mi mdlo a nedobře, prohlížím si obrázky třeba z Japonska nebo Somálska z počátku 20. století a uklidňuje mě to. Vyklidňuje to a posléze vyklizuje temné duchy.

Kdepak bych dneska někomu posílal odněkud pohlednici! Warum? Žádné zbytečné stopy po přítomnosti. Už tak jsme zataženi do informační kano nádý, sami jsme se stali informacemi. Naskenovat, zařadit a mít v pohotovosti pro všechny případy.

Filokartista byl vysazen na správném území, ale v jiné civilizaci. Mise skončena. Zapomeňte.

Jakub Šofar

V rusko-japonské válce (1905) zde sídlil ruský štáb. Nejdůležitější je však pro Charbin období po roce 1917, kdy sem přišly desetitisíce ruských emigrantů, město se tak stalo vedle Paříže a Berlína, a taky Prahy, základním bodem protibolševické opozice (včetně škol a vydavatelství). Odtud také název Paříž východu či Petrohrad východu.

Filokartistův výsadek

1

2

Deset básní

Deset vět

o Jiří Hájíčkovi:

Narozen 11. září 1967.

Dětství prožil na venkově, kde několik let i pracoval.

Posledních deset let žije v Českých Budějovicích.

Pracuje v bance jako devizový dealer.

Začínal s básněmi v pořadech Mirka Kovářka.

Nyní se věnuje próze.

Povídky publikoval např. v časopisech Revolver Revue, Host, Tvar, Pandora, Weles.

Prvotina *Snídaně na refýži* vyšla v roce 1998 v nakl. Hynek.

Od té doby vydal celkem šest próz – romány a sbírky povídek.

V brněnském nakl. Host vyšly mimo jiné romány *Zloději zelených koní* a *Selský baroko*.

Deset básní

Jiřího Hájíčka

Zimní krajina srdce

Jan Skácel

Na stromech černé plody zimy
země až na kost
prázdná
dálka

A zůstat sám a mezi svými
jak nad zamrzlou vodou lávka

Odlévání do ztraceného vosku, Blok 1984

Svět

Ivan Blatný

Die Musik ist fein und fern
they sing a song of Jerome Kern

Don't you cry little Jeremy
smí se teď někdy říci „my“

A naše loď je jediná:
Zahrada, město, dědina.

Pomocná škola Bixley, Torst 1994

Napadal sních

Josef Kainar

Napadal sních.
Potichu v noci napadal sních.
A kde je všechno?

Dyť sem se sněhu ve snu nenadál.

Von smazal dvůr,
a je to malej hřbitov.
Komíny smazal,
sou to bílý sochy.
Je z králíkárně hrobka rodinná,
a všechno je to pěkně požehnaný
křížkama, jak přešly v sněhu vrány,
já jsem ten pozůstalej,
kerej vzpomíná

Napadal sních.
Na všechno napadal sních.
Co bude se mnou?

Jakápak vina,
jaký rozsouzení,
dyž teďko žádnej žalující není?
Dyž mě jak stránku v spisech obrátili?

A srdce bolí dál,
a sních, ten napadal
a všechno je tak bílý.

Lazar a píseň, Čs. spisovatel 1960

Ty

Václav Hrabě

To není alej kaštanů které kvetou
to není zástup andělů s myrtou
to je noc
Modrá a bílá
Na Vltavě zamrzly lodě a svatební kytice

Máš oči jako tabák
A stromy na podolském hřbitově
jsou cypřiše a stříbrné štiky
Jednou jsi řekla: „Já si tě najdu“
Je noc
Modrá a bílá
Kouř u stropu se chvěje jako tvoje ruce
V bytě nad námi někdo poslouchá Händla
slyšíš
„Voní hudba“
napudrované růže
v téhle zimě
to je ale nerozum že?
Máš oči jako tabák
Bojím se abych to všechno nezkazil
nějakým překrásným gestem

Až půjdeš zítra ode mne
potkáš paní domácí jak se vrací
s masem na neděli
bude se divit že jsi tak mladá
a už se touláš po nocích
Pak si řekne že jsou tím stejně vinni
komunisti
„Podolí není Montmartre“ upozorní mě jemně
inženýr z prvního patra
Dáma v tramvaji se ušklíbne
protože budeš hrozně moc vonět kouřem

Bude ráno
Střízlivé
šedé a moudré jako vlasy mého otce
Málokdo si všimne
že máš oči
jako tabák

Blues, Labyrint 1999

Nebe

Václav Ryčl

nebe je za roletou
poškrábanou nehty nedočkavých
kupců slunce
těch jsou fronty
vojáků a čarodějnic
kterým hadi přičarovali
neodumírající krásu

a když jedna z čarokrásných
žen kráčí
městem
všem mužům za šera
pukají žaludy rozkoše

Život je hrozný společník, Petrov 2004

Kolikrát

Marcela Pátková

Když po mužích nezůstane stopa
a po ženách ano,
vypovídá to spíše o neodvaze
než o touze přijmout

Kolikrát Veronika prala ve studené vodě?

Bylas u toho... Host 2006

Ves

Radek Fridrich

Zmírá vítr, mraků tesknice, kulhavý déšť.
Strýci s plnými žaludky v poledním zániku.

Na návsi hospoda, kostel, strom, svatý Jan.
Žízeň jak cesta mezi poli – nekonečná.

V zahradě Bredovských, Host 1999

Cestou

Jáchym Topol

Dva malí ptáci seděli na větvích
bylo to jako v pravěku.
I krev vypadá stejně
možná byla hustší. V sítěné kleci nad hlavama
u žárovky se svíjela zavazadla
Nahore pod pavučinou.
Měl jsem to v mozku.
V hale nabízeli noviny letáky květiny
kuchyňské věci hadříky děvku a já mezi spolucestujícími
poznal ďábla muže který chce zabít a muže
který jde neví kam a nebylo možné ukrýt se
mezi odpadkovými koši ani v bezinkovém keři.
Snad jsem pomalu začal milovat pavouka už jsem věděl:
jemu o něco jde
Tehdy nad špenátovou pizzou v baru jsem řekl
nejkrásnější ženě světa svoje vnitřnosti všechno
a žilka v mozku ta spojka s vesmírem
málem praskla.
Ona se usmívala protože věděla o životě
a co dělá: tak to je.
Na stěnách byly obličeje zpěváků herců a boxerů
některé jsme znali.
Trochu jsme se usmívali lesk po ksichtech házel světlem
a venku chodili ostatní.
Kdybych obrátil dlaně byly by plné světla
ale to nebylo nutný.
Dotýkal jsem se jejích boků a byl jsem jemnej.
Sahali jsme na sebe. Řekl jsem to nejhorší ze mě
a pak se šklebil ven. Tam kde jsme stáli.
Bylo všechno za sklem. A bylo to tajemný.

Sestra, Atlantis 1994

Velké prázdno tvého pokoje

Tereza Riedelbauchová

postel po něm pluje jako loď
zoubky prokousáváš kýl
čekals moře
teď očekáváš i moje oči
odešla jsem a snad se už nevrátím
po ránu mi prudce bije srdce
Veliké prázdno dny
vzpomínáš, Králi,
na naše milostné hry?

*Velká biskupovská noc, Ing. Marek Turňa
2005*

Závrať

Milan Děžinský

Editě

Jazyk v zavřených ústech
mlátí o stěny jak zamčený
ve sklepe. Plachost je kočičí páteř.

Z jednoho bytu
nitka světla tak tenká
jako vlas dívky.
Stříbro. Ona se sprchuje,
po sobě kreslit nechává
měsíční chlad a nenasytost.

Slovník noci, Host 2003

Katastr Dívčice

Jiří Hájiček

po mostní váze
duní kroky
opuštěný tankovací stojan
v promáčklém plechu
černý had
pistole na naftu

límeček zvednutý
šlapu do kaluží
a sním
o nevinosti

na polní cestě
hluboké koleje od traktorů

sivé království nebeské
visí nad oranicí

nachýlená kaplička
obnažená z cihel
za mříží
se chvěje zimou
Ježíš Kristus

*Chůze po vodách,
www.hajicek.info*

Strž (velký recenzní prostředek)

Soudruzi s pořádnou porcí omylů

Britský historik Robert Service se již léta zabývá komunisty a bývalým východním blokem. Také u nás vyšel jeho detailní Leninův životopis a letos nakladatelství Argo a Academia společně vydaly jeho obsáhlou studii Soudruzi věnující se myšlence komunismu od jejích počátků až po rozpad socialistického bloku na počátku 90. let. minulého století.

Pro Service není komunismus jen „pýchavkou, kterou až příliš mnoho lidí obcházelo jako mohutný dub“. Věnuje se mu odpovědně a se vši vážností. Nedenuncuje od první chvíle samotnou myšlenku, její zakladatele ani jejich následovníky. To ostatně dělají samy jejich skutky. Po přečtení téměř 500 stran této práce je zjevné, že platí autorova úvodní slova: „Ukázalo, že komunisté podcenili možnost regenerace kapitalismu a přecenili potenciál dělnické třídy jako spásitelky planety. Stali se zajatci vlastních sebeklamů.“

Bohužel objetí mnoha klamů a nepravd se stal i sám Robert Service. Jeho práce kromě pozorné analýzy komunistické ideologie obsahuje velké množství chyb pramenících z nepochopení studovaných reálií nebo z neověřených zdrojů.

Naši soudruzi

Českého čtenáře přirozeně v Servicově studii zaujmou pasáže věnované Československu. Mají klasickou výhodu textů psaných o nás samých někým z cizí společnosti, někým, kdo si s sebou nenese zaběhnutá klišé, kdo se dovede na věci podívat tak, jak to umí jenom málokdo z „domácí“ komunity. A samozřejmě takový text nese na druhou stranu všechny nešvary a nedostatky tohoto přístupu.

A tak například Service z Edvarda Beneše dělá socialistu (i když dodává, že tím míní jeho náklonnost k národním socialistům) a také člověka, kterého u moci nechala sovětská armáda. U Jana Masaryka zase tvrdí bez jediného důkazu, že byl pravděpodobně zavražděn. Limity Servicovy historické metody jsou pak patrné v jeho líčení voleb roku 1946 u nás, kdy komunisté získali 38 % hlasů: „V přiměřeně svobodných volbách se žádné jiné komunistické straně v regionu lépe nevedlo. Ani co do politické svobody se žádné volby těm československým ani nepřiblížily. To byl důkaz, že pokud by komunisté byli opatrní a umírnění, nebylo by nemožné úspěšně oslovovat voličstvo. Neexistovala ovšem záruka, že by jim hlasy zůstaly i v příštích volebních soubojích.“ Robert Service se zkrátka nedoveďe ze své kultury, ze svého mentálního diskurzu vcítit do prostředí, které popisuje. Ano, volby roku 1946 v Československu byly pro komunisty poměrně úspěšné (doufali, pravda, ve víc a na Slovensku ke všemu nevyhráli), ale to pro ně ani pro Moskvu nebyl důkaz, že by bylo možné vést nějaký komunistický satelit tak, že by komunisté pokaždé museli obstát v regulární soutěži stran. Šlo, jak se tehdy říkalo, o specifickou československou cestu, o pokus uzmout moc parlamentní cestou. Toť vše, další volby být neměly. Ty jediné, které v roce 1946 byly, byly jediným rozdílem oproti dalším zemím východní Evropy, kde se komu-

nisté s volbami už nezdržovali a moc převzali pučem.

Pražské jaro nadivoko

Nedostatky Servicova líčení vývoje v jednotlivých sovětských satelitech jsou nejvíce patrné v pasáži věnované pražskému jaru. Na jediné stránce se dopouští hned několika nepřesností a chyb. Hrozbu okupace mělo podle něj signalizovat letní vojenské cvičení vojsk zemí Varšavské smlouvy v „blízkosti hranic Československa“. Vojenské cvičení Šumava se ale konalo u nás, vojska sousedních zemí se po něm přesunula za československé hranice a zde vyčkávala. Service se dále mýlí, když tvrdí, že v noci z 20. na 21. srpna byli „Alexander Dubček, prezident Ludvík Svoboda a další vedoucí funkcionáři zatčeni, nadrogováni a v poutech odvezeni do Moskvy“. Pomineme-li dramatizující zmínky o drogách a poutech (podle seriózní studie Jana Pauera Praha 1968 pouta mělo jen několik zatčených, ne všichni), zarazí Servicovo tvrzení o zatčení a únosu Ludvíka Svobody. Prezident do Moskvy přijel se zpožděním za unesenou šesticí politiků (Dubček, Černík, Smrkovský, Kriegel, Špaček, Šimon) a byl na letišti vítán Brežněvem. Service dále tvrdí, že Dubček a Svoboda byli z Moskvy posláni zpět do Prahy, aby ukončili jednání vysočanského sjezdu strany. Ve skutečnosti se však vrátili s celou skupinou zatčených politiků i těch, kteří přijeli do Moskvy jednat. A ukončení ilegálního sjezdu bylo jen jedním z úkolů, který si přivezli.

Největšího nonsensu se pak Service dopouští, když tvrdí, že když František Kriegel jako jediný nepodepsal moskevský protokol, reagoval na tento fakt Brežněv „buranskou hrubostí: *Co tadý ten Žid z Galicie vůbec dělá?*“ Tady se sešlo hned několik nesmyslů najednou. Jednak ta slova na adresu Františka Kriegla nepadla po 21. srpnu na jednáních v Moskvě, ale na

A tak například Service z Edvarda Beneše dělá socialistu (i když dodává, že tím míní jeho náklonnost k národním socialistům) a také člověka, kterého u moci nechala sovětská armáda. U Jana Masaryka zase tvrdí bez jediného důkazu, že byl pravděpodobně zavražděn. Limity Servicovy historické metody jsou pak patrné v jeho líčení voleb roku 1946 u nás, kdy komunisté získali 38 % hlasů: „V přiměřeně svobodných volbách se žádné jiné komunistické straně v regionu lépe nevedlo.“

začátku srpna v Čierné nad Tisou. Měl je tam podle pamětníků vyřknout Petro Šelest, ovšem v protokolu z jednání se nenacházejí. Tento výrok přiřčený Šelestovi má ve své knize Mráz přichází z Kremlu Zdeněk Mlynář a v poněkud jiné formě ve svých pamětech také Vasil Bilak, ale zde může jít také jenom o jeho vlastní vztah ke Krieglovi. A za další se zde na nedůvěryhodnosti Servicovy historické práce také podepsal překlad českého vydání. V originále Servicovy knihy Comrades totiž je věta: „What's this Jew from Galicia doing here anyway?“ Galicia v angličtině znamená stejně tak Galicii jako Halič. A Kriegel byl právě z Haliče.

Uvážíme-li tedy, kolik věcných nepřesností nebo vyslovených chyb je Service (opomineme-li překladatelský lapsus) s to udělat při líčení jediné události nám dobře známé. Kolik podobných v ní asi najdou čtenáři z Polska, Maďarska, Rumunska, Koreje, Číny, Ruska, Kuby a všech zemí, o kterých zde píše. Knize Soudruzi nelze upřít široký záběr a obdivuhodnou práci ve zmapování rozvoje komunistické myšlenky od jejích utopických počátků přes její největší teoretiky, reálné uvedení do politické praxe po roce 1917 až po ovládnutí velké části planety a opětovný zánik. Neměla by ale přes tyto klady být brána jako dílo, které definitivně shrnuje tuto uzavřenou etapu vývoje lidské civilizace, ale jako jednu ze základajících prací, které je třeba doplnit, zpřesnit a překonat.

Martin Groman

Robert Service: Soudruzi. Překlad Pavel Kaas. Argo a Academia 2009, 481 stran.

Umění napsat dobrý kýč

Rudolf Matys v doslovu k předchozí sbírce Václava Daňka *Balady a svízelky* poznamenává, že od básníka předválečné Daňkovy generace už nelze čekat nic nového, přesto básník a překladatel z východoslovanských jazyků ve své osmé sbírce zabrousil do neznámých vod. Na první pohled opět zaujmou propracované kombinace žánrů a forem (sonety, dokonce sonetový věnec), které jsou na počátku jedenadvacátého století, kdy je to v české poezii samá volná forma a volný verš, příjemnou změnou. Tím, co Daňek změnil, je tematické rozpětí: s Baladami a svízelkami, kde zveršoval svou zkušenost z doby okupace a protektorátu, spojuje přítomnou sbírku jen několik motivů.

Básně to nejsou nikterak hlubokomyslné, jak naznačuje už titul. Básník neusiluje cosi podstatného odkrýt, spíše chce s úctou připomenout už známé. Jedná se o nezávazné fantazírování, kde autor zúročuje svou, tentokrát básnickou, zkušenost, hrát s motivy, které zručně skládá do celků na půdorysu tradičních forem, jako v prvním oddíle čtrnácti „barevných“ sonetů. Výsledný tvar je nadmíru elegantní, zdánlivě nelze nic vytknout.

Oddíl imaginárních sonetů, druhý ve sbírce, je věnován grafické poezii. Jsou to básničky s pozitivními pointami, které pobaví a potěší. Obsahují vznešené momenty provázené lehkým patosem i úsměvné pasáže odlehčené milým vtípem. Není to špatná a vůbec ne neumělá poezie: V básních se to jen hemží motivy zvířátek, veverek, které si pohrávají s oříšky jako živé, čtyřlístků pro štěstí, květin, lásky, štěstí, naděje. Texty graficky tvarované jako stromeček, houslový klíč a podobně, prvoplánově emotivní, mě přiznám se překvapily, protože čtenáři současné české poezie se dostanou k rukám spíše špatné básně nežli kýče, nadto bych je od Václava Daňka nečekal po přečtení jeho předchozí sbírky, v níž se snažil zpřítomnit hrůzy hitlerovské okupace.

Těžištěm sbírky je oddíl elementárních sonetů, jejichž témata jsou základní veličiny lidského života: voda, oheň, stůl, krása, bůh. Jejich charakter vystihuje srovnání s obdobným uměleckým záměrem básnické sbírky Petra Krále nazvané *Základní pojmy*. Už rozdíl názvů ilustruje rozdíl poetik: pojem jakožto průnik myšlení do světa musí cosi vypovídat, kdežto slovo jakožto znak o světě vypovídat nemusí.

Ještě že se mi *Svěcení* dostalo do rukou: jinak bych si myslel, že umění napsat dobrý kýč zmizelo...

Petr Andreas

Václav Daňek: Svěcení podstatných slov. Gallery 2009, 96 s.

Protektor je báječný pornofilm

Tenhle film mohl být dobrý, kdyby ovšem nebyl špatný. Formálně dokonalejší snímek o lásce a nenávisti dvou lidí připoutaných k sobě bez možnosti úniku nabízí právě jen formální dokonalost. Je asi tak pěkný jako nové kolo.

Film *Protektor* je našim želízem v boji o Oscara a nutno říci, že vážně může mít šanci. Báječně se totiž na něj dívá, asi jako na pornofilm s největšími hvězdami této branže: všechno je takové hladké, nikdo nemá tělesnou vadu, všichni naplno předstírají požitky a vzdychají tak, že by to vzrušilo i profesora morálky. Jenže je to jenom náhražka opravdového sexu, ideální verze „co by bylo, kdyby to bylo“. Zkrátka takový sexuální kýč. I *Protektor* je takovou náhražkou: předstírá drama, abychom si mohli uspokojit svoji touhu po citovém prožitku. Autoři filmu se nás snaží dojmout a udělali všechno tak, aby tento cíl nic nerušilo a slzel i ten největší cynik. A úspěšně se jim tak podařilo vytvořit kýč morální.

Film jako instantní polévka

Děj filmu je notoricky známý, nicméně nezaškodí citovat jej v podání režiséra Marka Najbrta: „Náš hrdina Emil se stává ochráncem své židovské ženy Hany. Tato ochrana je podmíněna jeho vlastní kolaborací. Emil jedná proti vlastnímu přesvědčení, což v důsledku způsobí krach. Láska se ztrácí a původně harmonický vztah se deformuje. Emil se z ochránce mění v pouhého ‚protektora‘, jeho nová pozice mu začne vyhovovat. Hana hledá únik z nedobrovolné samoty a potká jiného muže, který jí odhalí prostor vnitřní svobody. Atentát na Heydricha ale přinese zvrát, který vede k tomu, že na konci příběhu – byť v tragických souvislostech a jen na okamžik – k sobě naše hlavní postavy zase najdou cestu.“

Najbrtův popis připomíná takový chytřejší návod k použití. Přesně vám řekne, jak máte film vnímat, a říká to tak sugestivně, že jej opravdu takto vnímáte. A aby to bylo dokonalé, je tento návod přítomen i ve filmu samotném: chování jednotlivých aktérů nemusíte složitě dedukovat z příběhu, protože oni vám v každém důležitém záběru sdělí, co právě cítí a proč udělají to či ono. „Teď přijmu práci rozhlasového reportéra, abych tě ochránil,“ říká Emil Haně, abychom si byli jistí jeho motivací. „Teď si vezmu německého potentátu, protože jsem vypočítavá mrcha, teď...“ Systém těchto ukazatelů vás vede za ručičku celým příběhem, abyste snad náhodou nezbloudili a nezačali o příběhu přemýšlet jinak, než tvůrci zamýšleli. Najbrt a spol. by byli skvělými výrobci instantních polévek nebo exkluzivních pornofilmů.

Morálně bezpečný zážitek

Tvůrci *Protektora* hodně dbali na to, aby jejich snímek byl řemeslně na výši. To není v českém filmu vůbec samozřejmé – většina snímků je trapná vinou neumětelských hereckých výkonů či logických chyb ve scénáři, o absencích režisérských nápadů nemluvě. Najbrt a jeho kolegové pečlivě hlídají, aby stylizace do detailů odpovídala zpodobňované době, aby hudba umocňovala děj a aby se motiv kolo, které v příběhu hraje důležitou roli, nenásilně prolínal celým filmem. A tak si ani nevšimneme, že nám v takové exkluzivní krabici darovali porcelánového jelena. Padouch, nebo hrdina, jsme všichni jedna rodina – to je malé české ponaučení z filmu. Stejně správně se totiž zachová nejen Emilův kamarád Franta, který za svou dětskou sabotáž vysílání (jíž ale tvůrci prezentují jako statečnost) zaplatí životem, ale i Emil, jenž sice kolaboruje ostošest, v rozhodujícím okamžiku se obětuje také.

Postavy filmu nejsou živé – jde jenom o ilustrace Najbrtových tezí. Chovají se proto tak trochu jako šílenci, pro jejich skutky nelze najít jiné opodstatnění, než že se podle scénáře musejí dopracovat do závěrečného finále. Co třeba udělá hlavní hrdina, když se nacisté začnou shánět po kole parašutistů, kteří provedli atentát na Heydricha, a on to ráno jedno ukradl a bojí se, že jde právě o hledané kolo? No jistě: dojede s ním až domů, kde mu ho pomáhá schovat jeho žena, která se tím pádem mylně domnívá, že její muž je odbojář. Kdyby ho totiž jako myslící člověk cestou opřel o strom v parku, nemohl by na něm na konci filmu vyjet hledat svoji partnerku směřující do transportu. A když na konci filmu žmouláme kapesník, můžeme být sami na sebe pyšní, že nás tohle drama zasáhlo. Tak pyšní, že si ani nevšimneme, že nic nebylo skutečné. Že nám režisér nabídl tak bezpečný zážitek, jako by byl sex se třemi kondomy najednou.

Jaromír Trpký

Nalézt, kým jsme v očích druhých

L aureátem letošní Ceny Jindřicha Chalupického se stal Jiří Skála. Umělec nominovaný již třikrát v minulých letech se konečně dočkal tohoto ocenění určeného pro mladé umělce do pětaticeti let. V díle, které mu vyneslo ví-

tězství, se staví konceptuálním postojem k pojmu komunikace a možností jejího zachycení. Původním zaměřením malíř Skála se tak zcela odpoutal od média malby, aby svérázným projektem v DOXu svým kolegům umělcům i divákům vysvětlil proč, a přesto zůstal formálně v hranicích výtvarna. A to prostým přenesením několika různorodých typů textů (úvahy, dopisu či povídky) na velkoformátová, do prostoru zavěšená „plátna“. Volně vlající obrazy tvoře-

né literárním jazykem působí jako úryvky z otevřené knihy, do které je kolemjdoucím dovoleno letmo nahlédnout, a zároveň formou splňují naše představy o tom, co je to obraz jako objekt, který bychom v galerii očekávali. Skála na jednom ze čtyř zavěšených obrazo-textů vysvětluje, proč se vzdává malby, jinde se zamýšlí nad způsoby, které člověku umožňují vidět sebe stejně, jak ho vidí ostatní (například prostřednictvím fotografie), v dalším textu pak uvažuje nad smyslem náhody, která způsobí, že vnímáme věci jinak, než jak nám měly být představeny. Zavěšené obrazo-texty však jsou jen jednou částí celého konceptu autorova díla, tou další jsou audiovizuální prostředky, které nám transformují komunikační proces ještě o level výš. Ve videu Otcova ústa tak třeba dvojice aktérů čte stále dokola dvojkový kód fotografie lidských úst, kde nula znamená NE a jednička ANO. Autor si cenu od poroty získal především důkladně zpracovaným a promyšleným tématem. To, že se uchyluje k literárním prvkům, jen dokazuje neoddělitelnou a hravou spojitost mezi vizuálními a verbálními podobami komunikace, jež začíná být čím dál tím častěji vidět právě na poli výtvarného umění (podobně například před rokem opět v DOXu představil svou knižní skulpturu Matěj Kréna, čímž zcela změnil roli knihy jako literárního díla).

Jiří Skála i ostatní nominovaní umělci vystavují díla ve věži galerie, pro kterou svou tvorbu přizpůsobili. Na rozlehlé terase si tak jako na širokém moři kotví roztomilá a komplet prorezavělá stará loď Aleny Kotzmannové. Loď funguje jako soukromá galerie umělkyně i jako symbolicky přenesený prostor chybějící na fotografiích uvnitř lodi. Fotografka Kotzmannová umístila do trupu lodi sérii starých pohlednic a fotografií spojenou tématem moře. To, co bychom očekávali vně lodi-moře, tak paradoxně nalézáme uvnitř jejího trupu. Autorka tím vtipně otočila jasně daný vztah vnějšku a vnitřku a nejzásadněji ze všech nominovaných vy-

užila ojedinělý prostor DOXu. Na vítězství jí to však nestačilo a v porovnání se Skálovým filozofickým projektem loď přece jen nepůsobí tak propracovaně.

Třetí z nominovaných děl představuje Petra Herotová, která se zaměřila na hledání vlastní identity. Tu vzala útokem přes pole, louky a lesy na mapě České republiky, aby letitou pouť zakončila setkáním se svou jmenovkyní. Na cestu zvolila video, kresbu a různé doplňkové předměty, které zaznamenávají několikaleté srovnávání jejího života a života její jmenovkyně. Všechny artefakty dohromady pak můžou v divákovi vyvolávat dojem, jako by se nacházel uprostřed malého geografického muzea dvou lidských identit.

Zbýlé dva projekty patří Tomáš Džadoňovi a spoluautorům Jiřímu Frantovi a Davidu Böhmovi. Džadoň originálním způsobem vzpomíná na dětství v panelákových domech, a prostory čtvrtého patra galerie tak proměnil v reálnou stavebnici socialistického panelákového bytu. I přes zajímavou myšlenku však rozložené monumentální části bytu působí těžkopádně a staticky, nevyvolávají tak v divákovi pocit spojení s dílem jako třeba projekt Petry Herotové.

Franta a Böhm se nakonec jako jediní drží tradičního výtvarného prostředku – kresby, zcela ale změnili postup její prezentace. Nástěnná kresba, kterou pro galerii vytvořili, je totiž z poloviny viditelná pouze po nasvícení speciální baterkou, pod jejímž modrým světlem se před divákem začnou objevovat neúplné věty, záznamy myšlenek, náhodná slova a portréty. Autoři opět nakládají zajímavou cestou se vztahem textu a obrazu, podobně jako vítěz Skála.

Letošní Cena Jindřicha Chalupeckého byla tedy završena. Každý z vybraných autorů se vyjádřil osobitě, každý přišel s jiným tématem, všichni však tvořili konceptuálně a v DOXu vytvořili ucelenou výstavu, která rozhodně stojí za vidění.

Tereza Zedková

Výstava trvá od 23. 10. do 10. 1. 2010, Centrum současného umění DOX, Poupětova 1, Praha 7, www.doxprague.org, www.jchalupecky.cz

Jiří Skála i ostatní nominovaní umělci vystavují díla ve věži galerie, pro kterou svou tvorbu přizpůsobili. Na rozlehlé terase si tak jako na širokém moři kotví roztomilá a komplet prorezavělá stará loď Aleny Kotzmannové. Loď funguje jako soukromá galerie umělkyně i jako symbolicky přenesený prostor chybějící na fotografiích uvnitř lodi. Fotografa Kotzmannová umístila do trupu lodi sérii starých pohlednic a fotografií spojenou tématem moře. To, co bychom očekávali vně lodi-moře, tak paradoxně nalézáme uvnitř jejího trupu. Autorka tím vtipně otočila jasně daný vztah vnějšku a vnitřku a nejzásadněji ze všech nominovaných využila ojedinělý prostor DOXu. Na vítězství jí to však nestačilo a v porovnání se Skálovým filozofickým projektem loď přece jen nepůsobí tak propracovaně.

Tereza Šimůnková: Nová Polednice

Tereza Šimůnková (*1979, Praha), novinářka.

Sedm let se živila jako turistická průvodkyně, bydlela v Severním Irsku a rok a půl v Nizozemsku. Po studiu na FSV UK projela s batohem jihovýchodní Asii. Prvotina Zmijí žena jí vyšla v listopadu 2007 v nakladatelství Protis. V roce 2008 byla mezi nominovanými na Drážďanskou cenu lyriky. Básničky z Drážďan otiskla Revolver Revue. Další publikace: Dobrá adresa, Psí víno, Salon, Reví Mítink, Divoké víno a Antologie Divokého vína. Novinářsky pravidelně publikuje v Kavárně Mladé Fronty DNES a nepravidelně v Salonu Práva. Podílí se na přípravě první stálé expozice dějin českých Němců, která vzniká v Ústí nad Labem. Má ráda kočky, výšky a velkoměsta.

Žádné stopy

Hlavně nenechte žádné stopy na mém těle
otisky zubů podlitiny tekutiny těhotenství
hlavně nenechejte žádné stopy na mém těle
ještě je co napravovat

v barech se ženatými muži do pěti do ran
vtíráme z masitých sklenic tekutiny
masem si obkládáme obličej
přetahujeme si igelitové pytle přes obličej
když beze stop tak bez zábran

Nad ledem

Hej hodná holko polez ven
ty přece nikomu nepřeješ nic zlého
tobě se jenom stává
že hluboko zatneš do živýho
a znova
lítosti zkraje ledna: a února: a března
ono to roztaje a jsou to velký kluci
tak jakýpak copak
jako když dřepíš nad ledem
a brečíš si na sekeru

Bratříček I.

Bratříčka za ruku a strašidelným
lesem zubama blýská luna výhružka
té výše slinama prchat bušit do
kořenů schoulit se v hníždě ne
pomůže ptáčky jsme otrávil
drobečkama kdo to jde po
drobečkách bělostná mladá luna
bubnuje si kostma na těhotné břicho
pobězte za mým vzlykajícím míčem
démonům je jedno
které dítě snědí

Pomlázka

Za mařenou další Velikonoce
a stále stále černější noce
na černějších prostěradlech na zádech
stále v horkých tělech studenější krev

před nedobytnějšími vraty stále na kolena
prázdnější vajíčka stále pukla
ježíšku na křížku jedinej ví
jak pevně uzel tě udrží

Koleda pro pětiletou

Hody hody doprovody
pámbů vaří z kalný vody
tak koho máš radši
maminku
nebo tatínka
ano ano ne ne
prosím
ještě ne

Bratříček II.

Bratříčka za ruku a lesem
luna bez zubů visí
lená z dásní krvácí na slatě
na kolena

v náručí s chlapcem chlapce
ztrácím co ještě na hřbet
neunesem!
drobečky dávím cestičkou
co jsem

Hnízdo zjara

Vyndávám ze skříně Tereziny kosti
postavím z nich májku
dáš mi pod ní pusu?
to není nevěra to není lhaní
to si jen zalézám do vyhýbání

na ptačí větvi víry stavím hnízdo
třísky lítají z lesa
nástroje svírám špičkou dolů
nepotřebný maso neženu pryč

ono by se v lese bálo
v noci by zůstalo nadosmrti samo
a já

musím být do tmy hotová
v hnízdě zalezlá
jedna vlaštovka jaro nedělá
kdo se mi letos asi podobá

Má pršet celý rok

Má pršet celý rok celý
duben sálá jako v peci
pečeme chleby nebo kameny
přikládáme chleby nebo chlapci

na vejcích sedí kohout fousatý
pukají či líhnou se zalehnuté
děti vyhaslý klove do okenic
jak bude

a co v kamnech praská pec
padá krev a jen se leje
s neštěstím chodí po horách
a do deště se směje

Vodník

Žádnou smrt ale rozmočený srdce
za sebou vláčím v ranečku mokvavým
šup balík na krk a hajdy k řece
hrb

na klíně kolíbají ženy batolata
hrnčič krouží mísu pak ji jemně zdobí
než ji vezme na trh
na co ještě mám
vzít střep a láskyplným řezem
vysvobodit srdce od hlavy

Prométheus sup

Na stěně bude viset sekera
s rozšklebeným e
sekera Tereza
včera na veselce
křepeličce zahvídala
kolem hlavy tence
jako když supi
písničku zpívají a
nalítávají
zaživa
láme se to s á
na sebe hodnější jsem
než kdykoli předtím

*Výběr z let 2008–2009, z připravované sbírky
Nová Polednice*

Jan Sojka
Pod srpнем

Jan Sojka (*1973), žije a pracuje v Plzni. Vydal prózy Podzimní lidé (Votobia, 2006) a Rok bez února (Paseka, 2007), dále básnické sbírky Směr spánku (Weles, 2006), za kterou získal Cenu Bohumila Polana, a Oči krále Havrana (Protis, 2009).

Pod srpnem

(úryvek)

Čtyři hodiny po půlnoci a prázdný bar je náš. Do okna nakukuje nevyspalé svítání a mžourá. Svítání jako výsledek noci, kterou jsme přežili. V tenhle čas se už nepije z žízně, nýbrž z potřeby pít, a chlast se stává přísahou místům, kde se nalévá. Prohlásí-li nás jednou za svaté, pak k uctívání zanecháme prázdnou lahev se svatozáří rozbřesku.

Žijeme a Julek vykládá dávnou historiku, Tichej se mírně pousmívá a kývá hlavou. „Jo,“ zahučí pyšně, neboť je hlavním hrdinou vyprávěného příběhu. Barman tlumí muziku a chce slyšet pointu. Opírá se o bar, Julek přidává na gestech a Tichej si dlaní mne zarudlé tváře. Pointa vytryskne, Julek se řhtá a já jemu, Tichej naoko zhrzeně mává rukou a odpotácí se na záchod.

Julkův smích neustává a barman po oznamovací větě, že jsme magoři, znovu zesiluje hudbu. Julek zvedá sklenku a ťukáme si. Náš úsměv je věčný. Tichej se vrací, dobývá se na barovou stoličku, ale kácí se k zemi. Barman neregaguje a já ho popichuju otázkou, jestli neví, kam se poděl náš parták. „No jo, magoři,“ odpovídá, vyndává slivovici a nalévá čtyři panáky. „Tahle runda je na mě.“ Připijíme a barman vzápětí polyká i čtvrtou sklenku za Tichého. Ten leží pod barem a těžce oddychuje. Nečekaně a ne bez problémů se však zvedá, rozhlíží se, jako by se rozpomínal, kde se nalézá.

„Mám rád chlapíky, co toho moc nenařeká a umí za to vzít,“ chválí Tichého barman, ten však neposlouchá. Odhodlanou chůzí míří rovnou k zrcadlu, krkolomně před ním hází hlavou a škube sebou ze strany na stranu.

„Co děláš?“ vyzvídá barman.

„Jestli jsem rychlejší než on,“ ukazuje Tichej do zrcadla.

„Jak říkám, magoři.“

Je brzké dopoledne a my pajdáme jako Brueghelovi slepci. Byli jsme vykázáni z ráje peciválů a prudké a dosud nízké slunce nám bere zrak. Táhneme domů a Tichej, muž krátkých promluv, pronáší větu delší než náš noční flám: „Jediný, co mě uklidňuje, je to, že až budu po smrti, nebudu chlastat.“

„Tím bych si nebyl tak jistý.“

Odmykám a všichni tři se hroutíme na gauč a postel. Polomrtví, přesto živí.

Probudilo mě spláchnutí. S mručením vylezl Tichej a zívá. „Smutná hromada,“ utrousil. Zdali tím myslel své dílo na záchodě, nebo mě a Julka na gauči, jsem se radši neptal.

„Dneska bysme měli trochu zmírnit,“ navrhl čerstvě probuzený Julek, ovšem čerstvě vůbec nevypadal. Souhlasili jsme a šlo se. Nikoli však do hospody. Prošli jsme les a loudali se podél řeky. Odpoledne pryč a večer ještě daleko. Leželi jsme v trávě, řeč-

nili a zprávy od Magdy, že se mnou potřebuje nutně mluvit a že bude večer v Žízni-vém slunci, jsem z nevysvětlitelného důvodu vymazával. A když mi neočekávaně napsala Lucie, že náhodou pojíždí městem, sedí s kamarádkou v restauraci Žíznivý slunce a ráda by se se mnou setkala, pocítil jsem něco mezi veselým smutkem a posmutnělou radostí. Potřeba a nemožnost nalézat se ve stejnou dobu na více místech je vždy sžíravá. Člověk je přesvědčen, že skutečné příležitosti vždy čekají tam, kde on právě není. Jako by ho svět lehkovážně připravil o možnost vsadit na sebe sama, jako by jeho vklad do hry nepovažoval za zajímavý a hodný toho, aby s takovým jedincem mařil čas.

„Ten klid,“ vstal Tichej a hleděl kamsi za řeku. „Vždycky jsem se chtěl odstěhovat jinam a nakonec jsi to udělal ty. To hodnotím.“

Julek se na mě překvapeně podíval. Možná přišel čas změnit Tichému přezdívku.

„Je to lepší?“

„Stejný.“

„No jo,“ ukončil Tichej rozhovor, svlékl se, hodil nám zohýbaný sešit, který měl ukrytý za páskem, a s přískoky diskobola se úplně nahý vrhl do řeky. Bylo slyšet cachtání a spokojený výskot. Já a Julek jsme se však věnovali sešitu. Po zhlédnutí první stránky bylo jasno.

Vybavili jsme si jeden z mejdanů na koleji. Spousta pití, přechytralých a silných řečí a bláznivý nápad sepsat každým z nás fiktivní pořadí, jak jednou pomřeme. Ne rok a příčinu, prostě od jedné do desíti vytvořit žebříček smrti. Kluci byli nápadem nadšení, holky se oháněly etikou a odmítly se takto rouhat. Hry se nakonec zúčastnilo osm kluků. Já, Julek a Tichej zatím žijeme, o ostatních nemáme zprávy.

„Ty hajzle, napsal jsi mě na první a Tichého na druhý místo,“ osočil mě na oko vážně Julek.

„Divíš se? Tys chlastal jako hovado a on se furt někde rval, ale napsal mě jako prv-

ního,“ ukázal jsem na naháče vracejícího se z vody.

„Proč jsi mě napsal jako prvního?“

„Ženský tě zabijou,“ uchechl se Tichej.

(...)

Den plynul. Poledne strávilo jídlo, odpoledne zamotalo víno a večer jsem osaměl. Slunce zapadlo a tma pozvolna vystoupila z hloubi města. Hřejivá, ale nečistá. Zkusil jsem se před ní ukrýt v novém bytě. Zamkl jsem dveře, jako by právě tudy měla ke mně proniknout, a nechal odtažené závěsy, abych ji měl stále na očích. Mezi námi zůstalo jen sklo, hraniční zeď mezi základními protiklady světa. Večer si ubíhal a nezajímal se o ty, kteří v něm musí setrvávat. Pustil jsem rádio. Ozval se přesný čas a anonymní hlas předčítal stručný přehled zpráv: „Novináři odhalili nové případy uplácení, tentokrát mezi numizmatiky, na honu postřelen další myslivec, přední lingvisté se opět pustili do pře, existuje-li slovní druh částice, reprezentanti metané obvinění z používání nedovolených látek, v srpnu nás čekají extrémní teploty. Začínáme zprávami z domova. Praha...“ Vypnul jsem rádio, zhasnul světlo a vpustil tmu skrze okno ke mně. Protáhla se a sklo zůstalo neporušené.

Ležím a čekám, s čím za mnou přišla. Obrůstá mě svou tkání a já jsem ve střehu, oči otevřené. Slyším, jak dýchám, vidím pár hvězd, cítím jejich vzdálenou vůni, dlaně položené na okraj postele a pátý smysl je bezradný... Tma totiž nemá chuť. Sází na nenáročnost. Na rozdíl od světla totiž ke své existenci nepotřebuje zhora nic. Nepotřebuje ani čas.

Ležím a čekám. Dívám se do tmy, jako bych měl rozluštit její kód. Dívám se do ní a zvolna pociťuji převahu. Nevidí mě. Není slepá, spává s otevřenými očima. Je však zaslepena sama sebou, svou sebeláskou a přezíravostí současně. Ani netuší, kde hledat své pohlaví. Tím se liší od lidí, kteří pře-

devším právě tohle vědí. Vím to i já. Tma se nedívá a já myslím na Magdu.

Probral jsem se časně zrána. Po tmě ani památky, jen v koutech za skříní jí trocha zbyla. Sotva zavětrila svítání, vzala do záječích. Rozbřesk vysvětil můj pokoj a já s čistou myslí zase usnul. Ještě jsem si stihl v duchu zazpívat s Mejlou: „Pospěšte, pospěšte, sny...“

„Buď rád, že jsem tě vytáhl z domu,“ ospravedlňoval Venca svou nečekanou návštěvu, „neměl by ses tak uzavírat do sebe.“ Pepa postavil na stůl další piva, Maruška přinesla objednané jídlo a my se pustili do ukájení jedné ze základních potřeb. Je snazší poroučet jiným než svému tělu.

Krájím, koušu, polykám, ale chuť jídla nevnímám. Pracuji jako stroj, který se musí naplnit energií, aby mohl vykonávat další úkony. Polykám a sousta drhnou. Když zazvonil telefon a já viděl neznámé číslo, říkal jsem si, že by to odněkud mohla být Magda. Omyl. Máma mi z cizího telefonu stroze a bez vzrušení sdělila, že leží v nemocnici a čeká na operaci. Talíř je prázdný. Ani pořádně nevím, co jsem snědl. Naproti mně si Venca libuje, jak si pochutnal, a hladí si pupek. Maruška odnáší talíře, přichází Brzda, na stůl pokládá dvě sklenice okurek, dává si na mě pivo a hudruje, že nejsem s to si pro ně sám přijít. V rychlosti sklenici vyzunkne, s omluvou řihne a odchází. Venca se směje, volá na bratra, ten vzápětí přináší tři vodky. Pepa panáky otáčí a já odbíhám na záchod zvracet.

Vysloveně žertovně (12)

Na začátek fanfára: Už je to tady. Trapárna s názvem Vysloveně žertovně je na konci. Yeaah!

Ale abychom neporušili seriálové zvyky, je třeba zopakovat, o co tu vlastně šlo. Kvůli *Úmluvě o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů*, kterou přijalo UNESCO, se několik evropských ministrů kultury rozhodlo (náš ne, u nás se mění tak rychle, že jejich sekretářky nemají ani čas otevírat obálky doporučených dopisů) podpořit národní typ žertování. Na základě složitěho systému vybrali v každé zemi EU představitele místní legrace. V Česku to vyhrál s převahou Karel Čáslavský, za ním pak s téměř shodnými výsledky trojice Vladimír Just, Jan Rejžek a Jan Lukeš. Čtyři jezdci Apokalypsy.

Rozpočet byl velký, dokonce se těžko utrácel i tak profesionálním utrácečem, jako jsou ti z České televize, ale výsledek byl mizerný. Záporný. Šílený. Nějak se to nepovedlo. To se tak někdy stane. Ale takhle se to ještě nikdy nestalo.

Zkusilo se všechno, ale nic nezabralo. Zatímco trojice Just, Rejžek a Lukeš byla celkem kooperativní, Karel Čáslavský byl neřízenou střelou, vyrobenou v ilegálních palestinských malodílnách. Takže ani sám nevěděl, co udělá.

Ale zpět do reálného času. Poslední díl *Vysloveně žertovně*. Všichni ve studiu jsou ve slavnostní náladě. Nejen proto, že to končí, ale hlavně že dostanou za tento pořad prémii, protože šlo o práci s nezaviněnými překážkami.

Vladimír Just si pročesal plnovous, Jan Rejžek rozdal všem z týmu bibliofilii *Bába Dymáková jsem vlastně já*, kterou si zaplatil z peněz ušetřených konzumací na rautech a krtech, a Jan Lukeš jen tak vychytrale mhouřil oči do světla.

Karel Čáslavský byl neprůhledný jako vždy; nebylo jasné, zda spouštěcí mechanismus v něm ukrytý v sobě nemá ještě další, daleko lépe ukrytý spouštěcí mechanismus (viz filmy o výbušninách).

Ať už to dopadne, jak to dopadne, je to naposledy, třeba by nakonec tento poslední díl mohl být úplně nejlepší. Proč ne, třeba ano?!

3, 2, 1, kamera. Jedeme naostro. Just, který se stále považoval za jakéhosi moderátora, už už otevíral ústa, když tu náhle do studia dveřmi, podlahou, stropem i čočkou kamery vtrhlo komando černě oděných zakuklenců s infračerveným viděním a viditelným nápisem EUROPOL. Jeden z nich začal česky velet. „K zemi. Ruce před sebe.“

„To je ale nějaké nedorozumění,“ snažil se kdosi vykřikovat. „Drž hubu. Evropské peníze utrácet, to by se ti líbilo, šmejde!“...

Těšte se – příště už nic nebude. Aleluja!

Jan Lustig

Miroslav Hupaty

(Ilustrace ke kalendáři na rok 2010)

Karel Hynek Mácha 1810–2010

Kalendář vydala Obec spisovatelů za podpory hlavního města Prahy
v rámci projektu Rok Karla Hynka Máchy

Leden

Zavřený v kleci pták smutným zpěvem vyřázel zarmoucené srdce mé. Zdálo se mi, že po svobodě touží jeho hlas; otevřel jsem klec; on nechtěl z ní vyjít. Tak život srdce. –

Moucha zbloudila ve vysokých zdech; na ztraceném papršku slunce létávala po pokoji mém; bzučení její mé, co harfa vzdálená, provázelo večerní modlení. Ztuhla blížící se zima, v temné kdesi skulině očekávala, zdali jarní papršek ji vzbudí k životu novému. Jarem opět procitlo bzučení její, leč zbloudilý pavouk roztáhl síť své a v tenatech jeho uvízla moucha ta. Rychle víc a více zapředl lapenou listivý vrah, saje krev z těla jejího; co vzdáleného včel roje temný zvuk umírá chroptivé její ku pomoci volání. Umrtnou vyvrhne z sítě svých a prach její zbloudilý větřík rozsívá po květinách v samotě vadnoucích. Tak srdce umírá. –

Dobře jemu, že nemiloval nikdy. S tímto srdcem – on by byl dříve zemřel.

Deník mnichův

Pak jsem se podepsal Sabinovi na básně, které mi obětoval. Pak jsme šli k Invalidenhausu, tamodtud přes Žižkov a ostatní kopce okolo Parukářky na sv. pole k obrazu. Na cestě ku Praze mi vypravoval o bláznivém, kterého tam v Blatné viděl, jemuž zimou prsty upadaly, tak necitlivý byl pro zevnitřní naň působení; zpíval ustavičné písně, a každá měla potah na ten samý předmět, totiž na milou;
30. září 1835

Máchův deník, (úryvek)

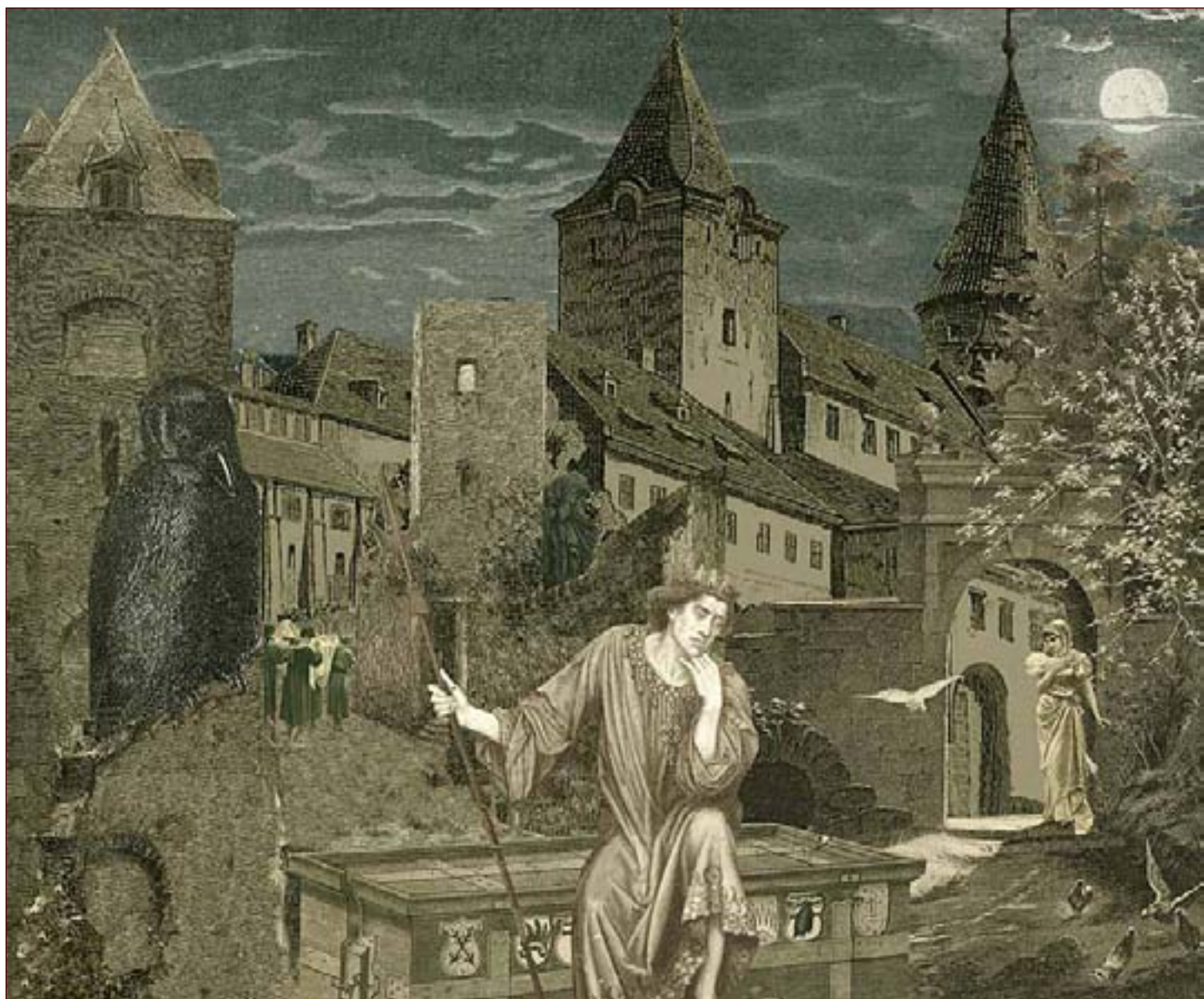
Únor

Uprostřed roviny rozlehlé vysoký stál vrch, na jehožto vrcholku na příkré skalině stkvostný a nákladný stál klášter, v gotickém způsobu stavěný, k druhé straně malá bělála kaplička ohrazená zdi hřbitovní. Bylo před polednem, slunce parné vysílalo paprsky, když jsem na horu vystupoval, časem se ohlížeje na krásnou dolem ležící krajinu. Vystoupiv nahoru a vstoupiv v klášter, přijdu vstříc spěchajícímu mnichu, který v rychlosti, a jako by mne byl dávno znal, takto ke mně mluví: „Právě vhod přicházíte, nebo dnešního dne procitnou zmrtevší bratři kláštera našeho, a lze vám se jich popatřit na vše, co jste tak dávno dychtil zvěděti.“ A jako by se rozbřesko v duchu mém aneb jako bych dávno byl slyšel o klášteře tomto, bylo mi známo, co se nyní dít má. I bylo to následující. Řeholní bratři kláštera tohoto měli uprostřed zdi svých rozlehlou síň, v níž kdo z mnichů tamních po jistých obřadech vstoupil, ztuhl i jako by zemřel, ale každoročně jednou v jistý den obživil, po skonání pak dne toho opět ztuhl a tak trval celý rok až do toho samého dne; což se s ním tak díti mělo až do skonání světa. Kráčím za mnichem mne vedoucím a vstoupím v poukázanou mně předsíň. Ko-

lem při zdi mrtvých několik stálo mnichů, ruce na prsou složené majících, mladých i starých; bledá tvář i v smrti jakousi hrůznou jevila nespokojenost. I táži se mnicha, zdaliž i tyto neobživnou? – načež on mi následovně odpovídal: „Ne, tyto neobživnou! Neboť volno zavřeným v té síni jednou v roce, kdy obživnou, vystoupiti a pak se vrátiti neb ne. Kterí se nevrátí v síni onou, nýbrž v předsíni této zůstanou, zemřou, ale neobživnou více, a po roce pochováni bývají. Tak se i těmto zošklivilo živobyti i jednodenní v celém roce a raději spáti chtějí sen nepřespaný; až slunce uprostřed své státi bude dráhy, pochováni budou na hřbitově oněm, který jste spatřil okolo malé oné kapličky. Nyní však vstupte v síň velkou.“ Dořekl a dveře síně velké rozlétl se. Zacloněnými okny mdlé vpadalo světlo ve vysokou i ozdobnou síň gotickou nesmírné velikosti. Nesčíslné množství mnichů mrtvých stálo tou síní, každý v postavě také, v jaké ho byla se smrtí dotkla. S napřaženou jeden stál rukou, jako by něco vypravoval, podle něho druhý, opřené na něho maje oči mrtvé, jako by pilně byl poslouchal řeč prvního. Třetí se shýbal ještě mrtvý k zemi, něco zvedaje, čtvrtý klesl s sepnatými rukama

zdál se modliti atd. I dal mně mnich mne vedoucí následující ponaučení i výstrahu: „Mezi nesčíslným množstvím tím musíte běhati i v běhu rozličné jim činiti otázky. Stanete-li státi, zemrou jakoby poznovu a neobživnou až ku pohybu navždy zemřelých svých bratří; aniž se smíte přes hodinu zdržeti mezi nimi, nechcete-li sám živý mezi onými zmrtevšími po celý zůstatí rok.“ – I vběhl jsem v síň tu a v běhu rozličné jsem činil jim otázky; i počali se pohybovati jako stínové země se nedotýkající, jako pohnuti od běhu mého zbouřeným povětřím, a jakýmsi tajemným šepotem odpovídali na otázky mé; odpovědě však jejich z většího dílu jsem zapomenul; nezapomenuté však pro hrůznost jejich ani nechci uváděti, aniž více, bude-li možné, vzpomenouti na ně. Nežli hodina prošla, z otevřené vyběhl jsem síně, s hrůzou proběhl jsem předsíň a octl jsem se pokraj skaliny nad hluboko pode mnou ležící krajinou, světlou však odyklé oči, jako raněné náramným bleskem poledního slunce, hojně prolývaly slzy, aniž jsem mohl dobře rozoznati něčeho vůkol sebe, i bolest strašlivá svírala srdce mé.

Sen, Ze zápisníku 1833, (úryvek)

Březen

Opřený o zábradlí pavlače hleděl Václav v jasné lunou ozářený dvorec, jehožto zdě kolem vyhlížely co ohrada pustého hřbitova. O sloup, na němž pavlač spočívala, stála bílá ženská postava podepřena; jak se králi zdálo, hradního to byla dcera, která po chvíli se zdvihnouc, na schodech hradních zmizela. Vtom jako by bílý stín se mihl okolo železného mříže chodby královského bytu a jakýsi jemný hlas „O králi! – Dobrou noc!“ tajným pravil šeptem; – hned nato z vysoké bašty hlásný opovídal půlnoc. „Dobrou noc!“ opakoval si král, přes ouzký dvůr hledě k lidomorně, a opět jako by s ousměchem někomu děkoval, „dobrou noc – půlnoc!“ k věži žalární pokynul rukou. „Co tato dívka –,“ hovoří dále sám s sebou, „proč bloudí tak pozdě hrůzoplými kouty dvorce toho? – Proč touhyplným k oknům bytu mého zírám okem, chodila včera po hradním dvoře? – Či mne zná již dávno? Či mne miluje? – Či možno mne milovati? – Milovati!“ – povzdechl hlasitě; jakási hluboká bolest víc a více svírala srdce jeho, a pohřížený v trapné myšlenky jednotlivými časem trápení své projevoval slovy: „Mne milovati? – kdo mi rozumí? – ani já sám sobě!“

Křivoklad, (úryvek)

Duben

HOJ, BYLA NOC!

Hoj, byla noc! Zelené světlo lůny
padalo promykem v zlaté hvězdiček struny;
a tichou hudbu tu zpívaje vítr vál.
I stál jsem zšílenec na osamělé hoře,
pode mnou rovina, zelené jako moře,
a já jsem zšílenec nad tímto mořem stál.

I bil jsem v horu tu, i znělo mé volání:
„Hoj, otče, otče můj! Neslyšíš matky lkání?
Hoj, já zšílenec, proč vchod se neotvírá?“
I bil jsem v horu též! Půlnoční přešel čas!
Ta hora? – Blaník je – a nad ní pláče hlas:
„Můj otec neslyší – a matka mi umírá!“

Květen

Byl opět večer – první máj –
večerní máj – byl lásky čas;
hrdliččin zval ku lásce hlas,
kde borový zaváněl háj.
O lásce šeptal tichý mech,
kvetoucí strom lhal lásky žel,
svou lásku slavík růži pěl,
růžinu jevil vonný vzdech.
Jezero hladké v křovích stinných
zvučelo temně tajný bol,
břeh je objímal kol a kol,
co sestru brat ve hrách dětinných.
A kolem lebky pozdní zář se vložila,
co věnec z růží; kostlivou,
bílou barví tvář i s pod bradou vislou ji kůží.
Vít si s dutou lebkou hrál,
jak by se mrtvý zhloubi smál.
Sem tam poléтал dlouhý vlas,
jejž bílé lebce nechal čas,
a rosné kapky zpod se rděly,
jako by lebky zraky duté,
večerní krásou máje hnuté,
se v žaluplných slzách skvěly.

Tak seděl jsem, až vzešla lůny zář,
i mou i lebky té bledší činila tvář,

a – jako příkrovu – bělost její rozsáhlá
po dole – po lesích – po horách v dál se táhla.

...

I v smutném zraku mém dvě vřelé slzy stály,
co jiskry v jezeru, po mé si tváři hrály;
neb můj též krásný věk, dětinství mého věk
daleko odnesl divoký času vztek.
Dalekoť jeho sen, umrlý jeho stín,
obraz co bílých měst u vody stopen klín,
takt jako zemřelých myšlenka poslední,
tak jako jméno jich, pradávných bojů hluk,
dávná severní zář, vyhaslé světlo s ní,
zbortěné harfy tón, ztrhané strůny zvuk,
zašlého věku děj, umřelé hvězdy svít,
zašlé bludice pout, mrtvé milenky cit,
zapomenutý hrob, věčnosti skleslý byt,
vyhasla ohně kouř, slitého zvonu hlas,
mrtvé labutě zpěv, ztracený lidstva ráj, to dětinský můj věk.

Nynější ale čas

jinošství mého – je, co tato báseň, máj.
Večerní jako máj ve lůně pustých skal;
na tváři lehký smích, hluboký v srdci žal.

Máj, (úryvek)

Červen

Měsíc již zašel a temné šero plížilo se krajinou. – Skály i stromové v černých se mihali mrákotách a zříceného hradu temná věž strměla vysoko ve hvězdnatou říši. V protějšcích do kopce chatrčích rudí svítili ohňové a záře jejích táhla se z malých okének dolů v temné oudolí. Z vůkolních vsí a blízkého městečka bylo slyšeti zvonů hlas, každou sobotu o desáté hodině nastávající slavnost zvěstující. – Nějaká postava lezla temnem nočním ze zříceného hradu. Časem stanula na vystávající skalíně, časem po jednotlivém spouštěla se křoví. Teď stála v ouzké brance dolejší hradby vchodu, sešedší zmizela v křoví a jen hřmot padajícího kamení prozrazoval lezoucí. Byl to starý cikán vracující se ze zřícenin zpustlých.

Mladší cikán seděl zamyšlený, rukama rozpálenou tvář zastíraje. „Sám, sám tedy? – opět nic? – pryč? – neznámý – domov žádný?“ a jiná podivná slova mu plynula jednotlivě z polootevřených úst. Starý cikán volným krokem přicházel pěšinou z oudolí a vešed v zahrádku usadil se beze slova promluvení na kamennou tabuli. „Domov žádný; – žádný – vlast mi neznáma!“ mluvil mladší dále a pozdvih cimbál svůj i uhodiv ve zvučné jeho struny hlubokosmutný počal hrátí nápěv. Starý cikán též po chvíli vzal hudební nástroj svůj a u provázení zvuků cimbálových hrál ten nápěv dále. Hlubokosmutný byl to nápěv; jako v tichém žalu lkaly jemné struny cimbálové v žalostnou píseň a co hlasitý pláč zvuků vzdálených nesla se hudba ta krásným oudolím – truchlivou nocí.

Cikáni, (úryvek)

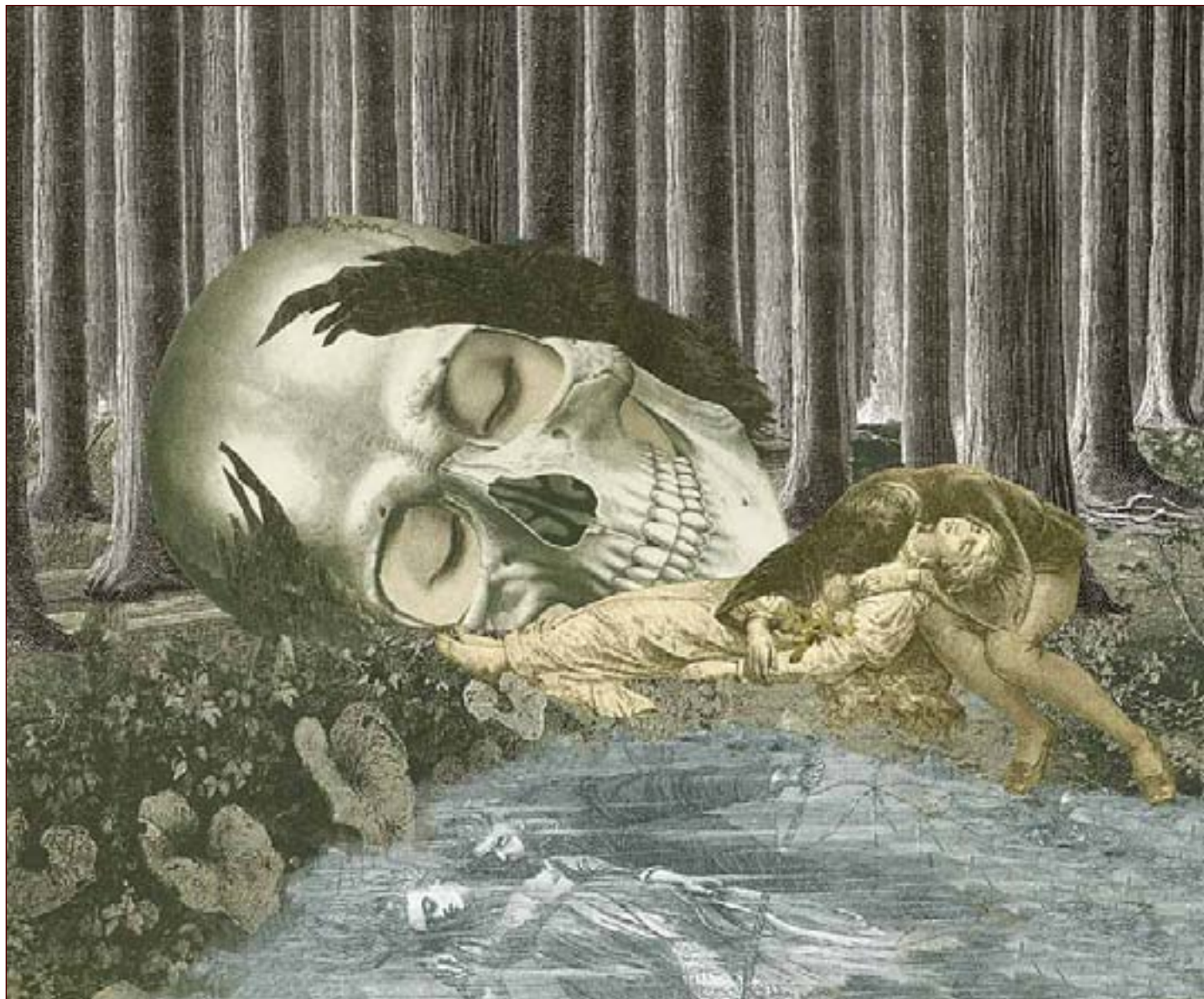
Červenec

Praho! Praho! Ty mé vlasti srdce kamenné! – Ó jak hluboko jsi sklesla v nepravostech svých! – Vrať, ó vrať se! Šedý mrak – oblak toť slzí synů tvých – nad tebou spočívá rozestřen, na něm dřímá anjel záhuby, čas to mnohomohoucí; ach jak brzo snad již tebe schvátí v rakev národů zašlých!?

– Co čas se zrodil, syn hříchu hnusného a bratr smrti, otevřenť jest hrob, by zhltil díla rukou národů – i syny člověčenstva; – a ty sama, sama spěješ v temný jeho klín? Vrať, ó vrať se! neníť mír ni pokoj v černém jeho lůně. – Popatř a viz; vystavím já obraz ze dnů tvých – viz cíl a konec tvého záměru; a pak – vrať, ó vrať se, poněvadž ještě čas, sice věčné popluješ ku zkáze! – Slyš, ó Praho! Praho! ty mé vlasti srdce kamenné! Vyhořelť již plamen ctnosti v prsou synů tvých, vyschly slzí lítosti již zraků jejich prameny??

Ó ještě ne! ještě ne! vrať, ó vrať se, Praho! Praho! vlasti mojí srdce kamenné! Století přešla nad tebou provázejícího tě již od kolébky tvé času a století snad ještě přejdou, nežli v rakev tě schvátí ten samý mnohomohoucí čas, a bez outrpnosti chováš v lůnu svém s nouzí, s bidou, s zoufalostí zápasící syny své; bez ohledu, bez spravedlnosti tamto odrodilci nesmírně přiděluješ bohatství, co zatím věrný syn tvůj hladem umírá; a tak vždy stejným bezecitným biješ rázem i nade hrobem časem umírajících synů svých, až i tebe v rakev schvátí ten samý mnohomohoucí čas – – –

Návrat, (úryvek)

Srpen

... A to jest největší trápení ducha, že hledám to, o čem vím, že to není. – Hledám přítele, věda, že mne žádný milovati nemůže, atd. atd. Abyste byl přesvědčen, že nebudete v stavu se mnou býti, ukáži vám můj svět: – – – Noční tmou neprohlédnou plížíme se mezi hroby, vkolo bloudí přístra-
chy noční, nad námi pomišený hluk, my sami nejstrašlivější larvy. Mnoho, ačkoli nejhlubší tma, chodí jich s otevřenýma očima, mezi nimi i já. Mnoho jich volá „vidím“, a nevidějí ne-
žli tmu. – – Maně jednou opět rozevřu oči, zasvítí blesk, o němž se říci může byl i bude, nikdy však on jest; – co jsem v jeho strašném záblesku spatřil, nelze slovy vyříci; – ačkoliv uleknutý ihned oči jsem zavřel, strašný obraz vzal jsem s sebou v opěťovanou noc a ustrašená zimniční obra-
zotvornost moje doplnila hrůzy jeho. – To můj svět. – Tím světem bloudím; ten svět mám milovati? – A přece. – – – Však, to nejste v stavu pochopiti, a žádný – – – A co jsem viděl tenkrát, nechtěje duch můj si předříkáva i sám sebe trápí; nevěda, co činí, – volá ten k sobě, čeho se hrozí – atd. Mohl bych i chtěl bych ještě mnoho říci, však již více nežli dost, – abyste poznal, co jsem Vám chtěl vysvětliti: že pro sebe, jak se zdá, nejsme. – Vy jste člověk! – já jsem – – – člověk, – vyjdete zemi, má cesta vede peklem. – Kdo půjde se mnou – – Každé století snad jen jednoho nalez-
ne takového nešťastníka jako já, kdyby jich bylo více, nebyl by Bůh. – – Kdo nezná živobyti mé, nerozuměl by mně ani tenkrát, kdyby ve mně nahlédl – – –

Dopis Janu Benešovi z roku 1833, (úryvek)

Záři

S touhy plným srdcem vstoupil jsem do světa, v naději, že zlaté sny prvního svého mládectví v něm uskutečněny naleznou, bych je celý v náručí obejmul; ale běda, záhy se opona strhla, a já spatřil, že jsem zklamán... Chtěl jsem květinu utrhnouti na nivě lunojasně, ale jako ledochladná slza skropila rosa noční žhoucí ruku mou; – skloniv se k růži, obdivuji krásu její, spatřil jsem ji z hrobu vykvítati; hledal jsem lidi, lidi jak se ve snách mých jevíli, a zočil jsem prázdné larvy, bez srdce na mne se ušklebující, slovem, chtěje obejmouti ráj, přitisknul jsem pouze chladnou zem na svá lásky plná, rozčilená prsa... Oplakával jsem sny ztracené; jen červánkové večerního nebe, jen štříbrotoká Vltava, jen tmavé stíny vlastenských hájů souhlasily se mnou, žal můj znajíce; lidé však mne vytržencem nazývali... Tak se světem v rozepří, se zničeným srdcem, nepoznán od nikoho, samotný jsem žil v hluku světa, nemilován od žádného a nic nemiluje jako vyhnaneček, jenž na pustou se ukrýl skálu, jejížto neprohledná noc černým závojem ho zahaluje... Tu Vy jste mi vzešla co denice žžoucí nad tmavými valy mořskými, a první záře prodrala se mou temnou pustou bezživotnou nocí... Nejbláží sny mládectví mého vracely se nazpět, s láskou vroucí obejmul jsem opět nalezený ideál svého života. Ve Vás zočil jsem vidinu svou v tělesné skutečnosti... A nyní se opovažuji Vám zjevití, co v každém dechu mém se opětuje, čím zrak mé zahořují, a co ústa má ostýchají se vyřknouti... že Vás miluji! tak vroucně miluji, jakž nikdo na světě ještě nemiloval. Neboť odvrácen od světa, jakož já jsem, jedině k Vám hledím, jedině Vás milovati mohu!

Dopis neznámé dívky, 1833

Říjen

Bude snad mnohému podivné, že obrazy ze života mého s večerem počínám, jako by v tak mladistvém již věku nade mnou se soumráčilo? – I mně samému divné to přichází, že skoro všecko u mě s večerem počíná, a sice tak, že jsem uvykl počátek všeho večerem a večer počátkem všeho považovati; a tak se mně i mladost má, první věk života mého, večerem býti zdá;

...

Blíž a blíže pak večer přichází k noci; hvězda za hvězdou vystoupá na obzoru blankytného nebe, jako sen za snem, žádost po žádosti v duchu jinoha. Zponenáhla ztratí tento ze zraků svých zem, na které žije, jak ji hustá zahálí, jako ji temná víc a více by kryla noc. On jen vzhůru vzhůru touží ke snům svým, k nespočíslným hvězdám obrazotvornosti své. Výbor-

ně věk tento nazval jazyk náš jinošstvím; mládenec ve věku tomto jest cizincem, jest jinochem zemi naší, on v jiných bloudí říších, vzhůru se vzpíná letem myšlenek svých, stojí sám, nevidí nic než přeludy vlastních obrazů svých.

...

Teď jsem došel brány; husté křoví mezovalo východ a z ní dolů houpal se štihlý stromek, jako by pozdravoval odcházejícího. Po levé ruce vždy dolů po hoře stálo čtrnácte nově bílených kapliček, při kterýchž poutníci na křížové cestě pobožnost svou vykonávali. Vycházím ze brány, dole pode mnou mihala se světylka po utichlé vsi. „Ha! Co to?“ – přede mnou na několik kroků v stínu stovkého buku v prach ponižená před svatým obrazem ležela hlavou o kapličku podepřená bílá ženská postava; podle ní

stála nůše. Přistoupím blíže. V nůši na prádle a jiných potřebách pocestné ležela malá dětská rakev. Květinami a obrázky ozdobené bylo v ní malé děťátko složené, jako by dřímalo, svatojánská muška třpytila se na sněhobílém čeličku. Zdola zněl smutný hlas zvonku upomínaje lid po klekání k modlitbě za zemřelé. Vzhlednu vzhůru; velká věž stála co při strach noční nad námi, ostatní zříceniny byly co rozprostřený její plášť. Budím modlící se poutníci. Ona povstane; vysoká postava.

„Kam tak pozdě na modlení?“ táží se.

„Tam nahoře nocleh náš,“ odpoví dutým hlasem, vezme nůši a volným krokem zmizí v ouzské bráně; já jsem kráčel dolů po hoře a po krátkém čase byl jsem ve vsi.

Obrazy ze života mého, Večer na Bezdězu, (úryvky)

Listopad

... Nade hrobem bezejmenného pro mne jinocha viděli jsme obraz; idea jeho velmi smutná výborně jest vyjádřena. Na osamělém zeleně porostlém hrobě malého hřbitova leží dívka, bosá, prostovlasá, velmi chudobně oděna; objímajíc mohyly obličej svůj v trávu její skrývá. Přes zeď hřbitova nazad celým obrazem jest viděti dalekou, tichou, osamělou, pustou krajinu. Na obzoru jejím malá skalina z jedné, zelený nevysoký pahorek z druhé strany tvoří ouzkou bránu na růžovém, po západu slunce, nebi. Od zdi hřbitovní až k této bráně táhne se zelenými lučinami a pustými strništěmi kolem dvou osamělých hruškových stromů dlouhá pěšina – daleko – daleko. Žádný po ní nekráčí, v celé krajině žádný – jako by v širém světě jediná divčina či snad matka pozůstavši osamělou měla putovati cestou. V celém obraze není ani jediného bytu lidského, ani jediného zvířete – žádná známka života. – Lori byla s sebou u tohoto obrazu. Pak jsme šli já, Lori a Sabina ku Praze. Já jsem zažertoval, že si ji nikdy nevezmu...

17. září 1835

Máchův deník z roku 1835, (úryvek)

K. H. Mácha zemřel 6. listopadu 1836, v den plánované svatby s Lori Šomkovou.

Prosinec

Ráno byl u mne Tomiček černě obléčený, s pozváním, aby podle žádosti nejvyššího purkhrabí se dělal básně na příchod Jeho Majestátnosti císaře Ferdinanda; a že pan Palacký řekl, aby mně, že on sám tak pravil, aby mně dvakrát řekl o to; a že jest mu velice líto, že se o něm smejšlí, jako by jednu stranu podporuje druhou potlačoval.

22. září 1835

Odpoledne byla próba na divadle. Pohádali jsme se s Grábingrem. Pak jsem byl dole a u Komárků a opět dole; tam jsem ji strašil, aby se mnou prchla; nechtěla – představoval jsem ji všechno; plakala náramně a jen: „lieber Ignaz“; sotva mluvila. Byla volná ano říci, než já jsem se pak přiznal, že jsem žertoval. V noci po 10 1/2 hodině dělal jsem báseň na císaře až do jedné hodiny.

24. září 1835

Ráno jsme se sešli s p. Palackým u Pospíšilů; tam jsme se něco neshodli stranu básnictví; on o mně soudí, „že mám výbornou fantazii a že výborně maluji, ale práci mých hlavních je chyba, že v nich nevyšvitá jakási nutnost idey“. Já mu nerozumím, nebo mám za to, že právě v každé mojí básni idea jest co nejmóžněji rozvedena.

25. září 1835

V devět hodin jsem šel pro Lori. Šli jsme k Invalidenhausu s Strobachem a Piskem. Viděli jsme tam je ti císaře a císař s paními; při objížďení opět, z kopce viděla poprvé Lori střelbu, tam jsme opět viděli císaře Ferdinanda. Mezi střelbou projížděl císař pluky; a zrovna proti nám zůstal stát; byl v uniformě svého regimentu husarů. Slyšel jsem, že má Štůcl na něho dělati ódu. Ó lidé! tvorové okamžení; třtino na vodách atd. Tento Štůcl ho nemohl dříve dost se natupiti, a teď! On ho proklínal pro polský národ atd. Domů jsme viděli jíti císaře, císař a paní. Vojvodu Cumberlanda, ruské carovici, pruské a rakouské, Prinz Karla, arcivévodu Jana, syny Karlovy, Prinz Franz Karla, velké kníže Michala, množství Rusů a hetmany kozáků.

6. října 1835

**Máchův deník z roku 1835
(úryvky)**

**V příštím čísle (vychází 1. ledna 2010)
najdete:**

zbrusu nového šéfredaktora

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!